

UVODNA RIJEČ

Kako je lako ubiti dostojanstvo

Piše: Jasna A. Petrović

Što je najbitnije starijim osobama? Recimo to jednostavno: ljubav i dostojanstvo. Ljubav se obično vezuje uz obitelj, partnere i potomke, no dostojanstvo je poštovanje koje obuhvaća nježnost i uvažavanje. Poštovati starije osobe znači priznati dostojanstvo koje imaju. Osobito je to važno u brizi o bolesnoj osobi ili onoj koja nije više potpuno samostalna, što se mora uvažavati u državnim strategijama, politikama, zakonima i mjerama. Strašno je kad slabost, izgubljenost i zbunjenost postanu prigoda za ismijavanje i agresivnost „zdravih“ pojedinaca ili za zanemarivanje i ignoriranje od strane vlasti.

Zahtjevi za zadovoljavanjem socijalnih i zdravstvenih potreba starijih ljudi gotovo su uvijek veći od gospodarskih mogućnosti društva – koliko god ono bilo bogato. Trajni nedostatak sredstava osnovna je konstanta svake socijalne politike usmjerene rješavanju potreba starijih. Situacija neće biti ništa bolja ni u budućnosti – bez obzira na najave daljnjeg gospodarskog razvoja. I tu se nalazi najčešća izlika vlastodržaca i njihovih birokratskih aparata koji zanemaruju posljedice svojih propisa i mjera: nema novca, preskupo je, nije trenutak. A mi im poručujemo kako nema kompromisa kad je riječ o dostojanstvu. S jedne strane je starija osoba koja se s pravom boji kako neće biti dostojna svojih patnji i izopćenosti, a s druge administracija koja odgovara krutom formulom neisplativosti ulaganja u „otpisane“.

Po „stoti“ put su predstavnici Sindikata umirovljenika Hrvatske na 9. sjednici Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe 12. rujna ove godine, postavili pitanje vraćanja prava svim umirovljenicima na mogućnost izbora dostave mirovine putem pošte, jer trenutno to pravo uživa samo 74.000 od 1,3 milijuna umirovljenika. Davne 2013. godine je jedan loš ministar najslabijima i najnemoćnijima ukinuo to pravo jer je to preskupo, a valjda i zato jer se time pogoduje bankama i njihovom biznisu. Ni njegovi nasljednici nisu prepoznali da je dostojanstvo urođeno i da ne može biti oduzeto od strane vlasti, da vlast ne može dati ljudima dostojanstvo, niti ga uzeti. Nečije dostojanstvo može biti napadnuto, vandalizirano i okrutno izrugivano, ali nikad ne može biti oduzeto osim ako se ne preda ničije. Sindikat umirovljenika u sruzu s birokracijom očiju bez suza i srca bez otkućaja ne prestaje boriti se za očuvanje ne samo prava, već prije svega dostojanstva starijih.

Zamislite, gospodo, one starce i starice po dvadesetak kilometara udaljene od ikakvog javnog prijevoza, u planinama ili zabiti, one koji se kreću štakama iz svoga potkrovlja na visokim katovima ili udaljenim periferijama, kojima su nedostupne banke i bankomati, pošte i autobusi. Kako da oni dođu do svoje mirovine? Kako da ostvare svoje pravo na nacionalnu naknadu za starije ako ne mogu niti otvoriti bankovni račun, a *iban* je uvijek za to pravo? Kako, gospodo? Trgujete njihovom nemoći, ubijate njihovo dostojanstvo. Dok vaše noge lagano hode, njih ponižavate i oduzimate im temeljna ljudska prava. I dopuštate da iz mjeseca u mjesec Sindikat umirovljenika bude glasnogovornik njihovog očaja, uz podršku Pučke pravobraniteljice i Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom. I gluhi ste i slijepi za male, ali važne stvari.

U suvremenom društvu, osobito u strukturama vlasti, dominira kultura sebičnosti, koja uvijek isključuje drugoga, različitoga, jer je riječ o jednosmjernom djelovanju temeljenom na dominaciji. Umjesto kulture sebičnosti prihvatite kulturu solidarnosti kao način života i rada za osobno i opće dobro. Prihvatite ljubav i dostojanstvo.

30 GODINA
SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE
18.8.1992. - 18.8.2022.

U OVOM BROJU:

ČEKA SE ISPRAVAK NEPRAVDE Kada će se ukinuti krizni nameti?

USKLAĐIVANJE MIROVINA BEZ EUFORIJE

Kad ti sve pojede inflacija

INTERVJU Ana Knežević, predsjednica HUZP-a **Vlada promašila sa snižavanjem PDV-a**



VLADINE MJERE PROTIV GLADI I SMRZAVANJA **Umirovljenici privremeno s manje straha**

PRIČAONICA **Povratak na ajnpren juhu**

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

VLADINE MJERE PROTIV GLADI I SMRZAVANJA

Ovogodišnje ljeto je većina umirovljenika i starijih osoba provela u strahu i s osjećajem nesigurnosti. Naime, pred 75 posto hrvatskih umirovljenika je bilo očekivano razdoblje gladi i smrzavanja, jer je upravo toliki udjel mirovina ispod hrvatske linije siromaštva. K tome, udjel prosječne mirovine u lipnju od 2.707 kuna u odnosu na prosječnu neto plaću od 7.711 kuna je iznosio 35,1 posto, što znači da realna i relativna vrijednost mirovina tone iz mjeseca u mjesec, a mirovine su potonule na dno europske ljestvice. Od vidljive koristi nije bilo ni najnovije usklađivanje mirovina za 6,18 posto, jer je to višestruko manje od stvarne inflacije i rasta cijena proizvoda i usluga koje koriste umirovljenici.

Zbog navedenog očajnog i ponižavajućeg položaja umirovljenika u Hrvatskoj, te visoke stope smrtnosti umirovljenika zbog pandemije i teških socijalno-ekonomskih uvjeta života, Sindikat i Matica umirovljenika 26. kolovoza 2022. su podnijeli Vladi RH zahtjeve za poduzimanje hitnih mjera za zaustavljanje siromaštva umirovljenika i sve većeg pada realne vrijednosti mirovina, pogoršanog uslijed nezaustavljivog porasta inflacije te cijena hrane i energenata.

Zahtjevi umirovljenika djelomično prihvaćeni

Prvo, umirovljeničke udruge zatražile su da se svima koji su umirovljeni prema Zakonu o mirovinskom osiguranju nakon 1.1.1999. godine mirovine trajno povećaju za deset posto, jer su za toliko zakinu-ti tadašnjom mirovinskom reformom i utvrđivanjem prve aktualne vrijednosti mirovina (AVM). Prethodno su kritizirale prijedlog o povećanju 780.000 najnižih mirovina za 1,5 posto u dva navrata s razmakom od dvije godine, tražeći da se odmah povećaju za tri posto. Taj je prijedlog prihvaćen, ali ne i povećavanje svih mirovina za 10 posto.

Sindikat i Matica su zatim nebrojeno puta pozvale na hitnu promjenu modela usklađivanja mirovina s postojećih dva puta godišnje na barem tri puta godišnje, i to na način da se mirovine usklađuju u stopostotnom iznosu povoljnijeg indeksa rasta cijena ili plaća. No, i dodatno su zatražili i socijalnu intervenciju na način da se mirovine do 2.000 kuna indeksiraju

za 120 posto, a od 2.000 do 4.000 za 110 posto. Također su zatražili da se umirovljenike s mirovinama do 1.300 kuna – koliko iznosi zajamčena socijalna naknada za starije samce, uključi u pravo na mjesečni energetska vaučer do 400 kuna, a one s mirovinama do 4.000 kuna na vaučer do 200 kuna. Nažalost, niti taj prijedlog nije uzet u razmatranje.

Pregovori u Banskim dvorima - korisni

Završno, zatraženo je da se kao antiinflacijska mjera do kraja godine isplati još jedno jednokratno novčano primanje svim umirovljenicima i to u povišenim razredima sukladno najnovijem postotku usklađivanja. Taj je prijedlog usvojen, čak s blago povišenim cenzusima u odnosu na predložene.

Očekujući brzo i socijalno osjetljivo reagiranje hrvatske Vlade, predsjednice dvije najveće umirovljeničke udruge su sa zadovoljstvom prihvatile sudjelovanje na dvoipolsatnim pregovorima u Banskim dvorima, održanima 6. rujna, zajedno s čelnicima triju glavnih sindikalnih središnjica i dviju poslodavačkih udruga. Dijalog je bio vrlo kvalitetan i konkretan, s mnoštvo prijedloga i primjedbi, na koje su se uz premijera Andreja Plenkovića, očitovali i ministri Dragan Primorac, Marin Piletić, Davor Filipović, Oleg Butković i Marija Vučković.

Vlada je u novom paketu mjera, a što posebno zanima starije osobe, snizila i ograničila cijenu devet prehrambenih proizvoda, podigla iznos vaučera za energente, povećala mirovinski cenzus za antiinflacijski dodatak, najavila povećanje najnižih mirovina, te zajamčila fiksnu cijenu struje i toplinske energije te plinskih boca za kućanstva sve do kraja ožujka. Nakon toga će se uvoditi nove zaštitne mjere. Cijena plina još ostaje u raspravi, jer ovisi o dogovorima na razini Europske unije.

Čelnica Sindikata umirovljenika Hrvatske posebno je zatražila hitno ukidanje kriznih mjera koje je još 2010. godine uvela bivša premijerka Jadranka Kosor, i to na prvom mjestu ukidanje propisa kojim se umirovljenici po posebnim propisima, a koji usklađivanjem dosegnu 3.500 kuna, odmah režu mirovine za deset posto. Također, zatražila je da se ukinu i druga Jadrankina mjera kojom je

uvela dodatni zdravstveni doprinos na mirovine od jedan i tri posto, jer će se time ukinuti obveza države da plaća u zdravstvenu riznicu po jedan posto na iznose svih mirovina nižih od prosječne plaće u prethodnoj godini, a onima s mirovinama višima od tog iznosa ukinuti obveza plaćanja doprinosa od tri posto na ukupni iznos mirovine, što je besmisleno i štetno.

Ograničavanje i smanjivanje cijena

Vlada RH je konačno 8. rujna predstavila sveobuhvatan paket mjera za građane, javne ustanove i gospodarstvo težak oko 21 milijardu kuna. Mjere su predstavljene u 20 točaka, a najvažnije su one koje se tiču građana, naročito onih socijalno ugroženih. Mjerama su prethodili dogovori s brojnim dionicima, pa tako i s proizvođačima i trgovačkim centrima s kojima je postignut dogovor o ograničavanju cijena devet osnovnih prehrambenih artikala. Cijene suncokretovog ulja ograničene su na 15,99 kuna, mlijeka na 7,39, glatkog brašna na 5,99, oštrog brašna na 6,29, bijelog šećera na 7,99, cijelog pileta na 24,99, svinjskog vrata s kosti na 24,99 i svinjske lopatice bez kosti na 24,99 i svinjskog mljevenog mesa na 32,99 kuna.

Sada već popularna, po treći put uvedena mjera jednokratnog dodatka umirovljenicima s mirovinama do 4.360 kuna, a takvih je oko 690.000, zasigurno je koristan potez koji će pomoći u plaćanju zaostalih režija. Zadržani su platni razredi, pa tako umirovljenici s mirovinama do 1.850 kuna mogu računati na 1.200 kuna dodatka, oni s mirovinama do 2.350 kuna dobit će 900 kuna, oni s 3.350 kuna dobit će 600 kuna, a 400 kuna će dobiti umirovljenici čije mirovine dosežu najviše 4.360 kuna.

Ministar ne razlikuje socijalu i solidarnost

Uz to, od 1. siječnja će za tri posto porasti najniže mirovine, pa će tako prosječna najniža mirovina, koja je do jučer iznosila 1.836 kuna, od 1. siječnja 2023. godine iznositi čak 2.008 kuna, što je ipak bitan pomak. Istina, ministar Piletić je vjerojatno skloniji da se

Umirovljenici privremeno s manje straha

mirovine isplaćuju samo na osnovu uplaćenih doprinosa, jer je na pregovorima u Banskim dvorima ustvrdio da „prekomjerno“ pogodovanje umirovljenicima s najnižim mirovinama vodi ka pretvaranju mirovina u socijalu, na što su mu predstavnici umirovljenika odgovorili kako je prvi javni mirovinski stup ne samo stup međugeneracijske, već i unutargeneracijske solidarnosti.

Time je zapravo Piletić podržao kroničnu tezu Silvana Hrelje koji već godinama u javnosti zagovara neoliberalni pristup mirovinskom sustavu, protiveći se socijalnim mjerama bez snimanja detaljne socijalne slike, uz tvrdnju da „ovako dajemo i nekome tko ima apartmane, iznajmljuje stan u Zagrebu ili recimo supružnicima koji zajedno imaju vrlo solidna primanja“. Isti je pristup Hrelja zagovarao i prigodom izrade novog modela obiteljske mirovine, što mu nije prošlo zbog protivljenja Sindikata umirovljenika Hrvatske. Novi ministar mirovina i socijale morat će malo više naučiti o temeljima javnih mirovinskih sustava u Europskoj uniji, jer će inače i dalje izlijetati sa socijalno neosjetljivim tezama.

Iako nije prihvaćen prijedlog da se uvede pravo na vaučere za energente i za umirovljenike s mirovinama do 1.300 kuna, ipak je oko 15.000 starijih osoba uključeno i u tu mjeru, koju će ukupno koristiti oko 70.000, a povećan je i iznos tih vaučera. Tako će najugroženiji građani dobiti 500 kuna za plaćanje troškova plina i struje. Korisnicima zajamčene minimalne naknade bit će omogućeno besplatno stanovanje, komunalna naknada i troškovi vodoopskrbe.

Mora se štedjeti struja

Vlada je u mjere uključila i proširenje Projekta Zaželi, kojim se zapošljavaju žene, mahom zrelije dobi u ruralnim krajevima, a koje skrbe o starijim i nemoćnim osobama, te će biti dodatno financiran s još 245 milijuna kuna. Time će se financirati sve udruge koje su se prijavile na ovogodišnji natječaj, a očekuje se zaposlenje još 2.500 žena, a posljedično i bolja skrb za 30.000 starijih osoba. Svakako valja pozdraviti ovu mjeru, ali i uvesti kvalitetniji nadzor nad njenom primjenom.

Kad je pak riječ o mjerama u vezi potrošnje električne energije, stimuli-



rat će se štednja, te će kućanstva koja potroše manje od 2.500 megawatt sati struje mjesečno, taj utrošak plaćati po tarifi od 58 eura po mWh, dok bi oni koji potroše više plaćali po tarifi od 88 eura po mWh. Za javne ustanove poput domova za starije osobe, bolnica ili centara za socijalnu skrb, pa čak i vodovoda, kako ne bi porasla cijena vode, uveden je poseban platni razred s tarifom od 62 eura po mWh. Što se tiče grijanja na plin, premijer je poručio kako će nastojati da cijene plina ostanu iste, odnosno 0,38 kuna po kilowatt satu. Pritom je naglasio kako će se ograničiti i cijena plina u bocama smanjivanjem marži. No, točnu cijenu nije otkrio, jer to doista ovisi o dogovorima koji će se postići na razini EU, te političkim okolnostima glede rata u Ukrajini.

Uz to, zadržat će se trenutna cijena troškova grijanja na toplane, a oko 35.000 građana koji se griju na drva mogu računati na povećanje popusta pri kupnji s pet na 20 posto. Uz to, Hrvatske šume će povećati proizvodnju ogrjevnog drva za još 100.000 kubičnih metara.

Još uvijek nedovoljno za normalan život

Ima još mjera koje se direktno i indirektno odnose na starije građane. Najavljene su tako i potpore

pri renovaciji ukupno 10.000 kuća i 300.000 stambenih zgrada, što uključuje energetska obnova, protupotresnu i protupožarnu zaštitu te osiguravanje pristupa osobama s invaliditetom, pa će se možda obnoviti i priča o ugradnji liftova u višekratnice. Radit će se i na mjerama za ugrađivanje toplinskih stanica i solarnih ploča. PDV će biti smanjen na pet posto za brikete, sječke, drva za ogrjev.

Cijeli ovaj paket vrijedi oko 21 milijardu kuna, a velik dio odnosi se i na starije građane. Sve te mjere na snazi bi trebale biti do 1. travnja 2023. godine. Umirovljeničke udruge, ali i politički predstavnici mahom pozdravljaju te mjere. Dakako da neće biti riješeni svi problemi, ali će strah od gladi i hladne zime biti ipak smanjen. Prosječna mirovina od 2.875 kuna i dalje nije dovoljna za skromno preživljavanje, a kako više od 60 posto prima manje od tog iznosa, galop siromaštva ovim mjerama neće biti zaustavljen, već samo usporen.

Koliko je jedinstvena podrška Vladinim mjerama, toliko je jedinstvena i kritika da se njima na dugi rok neće moći riješiti svi umirovljenički problemi. Iz umirovljeničkih udruga poručuju kako se bitka protiv siromaštva starijih nastavlja.

Jasna A. Petrović

Kada će se ukinuti Kosorićini krizni nameti?

Na adresu SUH-a početkom rujna stigao je mail Nenada N. iz Bijelog Brda, koji je 2014. godine otišao u starosnu mirovinu prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba. Redovitim usklađivanjem tadašnji iznos od 2.894 kune mirovine do posljednjeg usklađivanja narastao je na 3.474 kune. Kad je čuo vijest o nikad većem usklađivanju mirovina od 6,18 posto sam si je izračunao da će mu mirovina porasti za 214 kuna na 3.689,19 kuna, te da će mu zajedno s neisplaćenom razlikom za srpanj zapravo na račun sjesti 3.903,91 kuna.

No, kako nam je napisao, neugodno se iznenadio kad je vidio da mu je izvršena uplata od 3.525,53 kune, zbog čega je otišao u područni ured HZMO-a u Osijek smatrajući da je došlo do greške, gdje su mu rekli da će do sljedećeg usklađivanja za pola godine primati ravno 3.500 kuna.

Propust i Milanovićeve Vlade

Isti dan s identičnim problemom javila nam se i Lidija D. iz Kakme kraj Biograda na moru, čiji suprug je prije usklađivanja imao mirovinu od 3.460 kuna, te je također zacementiran na 3.500 kuna.

„Kakva je to glupost da je sada ova „rekordna povišica“ za njega izgubljena, ali ubuduće će moći dobiti eventualnu povišicu i usklađivanje (kao što je to uvijek do sada dobivao), te imati mirovinu višu od 3.500,00 kn“, upitala nas je Lidija.

Sve je počelo sa Zakonom o smanjenju mirovina koji je donesen 2010. godine u jeku financijske krize, a kojim je tadašnja Vlada na čelu s Jadrankom Kosor pokušala uštedjeti dio novca namijenjen za potrošnju javnih sredstava. Spomenutim zakonom većini umirovljenika umirovljenih prema posebnim propisima (uključujući i branitelje) jednokratno je oduzeto 10 posto u slučaju da su imali mirovine veće od 3.500 kuna. Četiri godine kasnije Vlada Zorana Milanovića unijela je zbrku, jer je u izmjene tog zakona paralelno uvedeno još jedno smanjenje od 10 posto za sve one koji su imali preko 5.000 kuna mirovine, no ostala je i obveza za one koji prijeđu 3.500 kuna!

Tada je u zakon stavljena odredba kojom se smanjivanje mirovina ukida u slučaju kada BDP raste najmanje dva posto tri kvartala zaredom, te ako je deficit državnog proračuna RH u istom razdoblju ispod tri posto. No, to ukidanje odnosilo se samo na granicu od 5.000 kuna, ali ne i na 3.500 kuna. I onda su se 2017. godine doista ispunili uvjeti te je Vlada odlukom ukinula tu odredbu od 5.000 kuna, pa su tako oni s višim mirovinama spašeni od državnog „harača“, a svi ostali siromašniji, kao Nenad i Lidijin suprug, koji su tek sad prešli 3.500 kuna, morat će pola godine stagnirati na tom iznosu.

Zatraženo ukidanje

Na taj problem nedavno je upozorila i Hrvatska stranka umirovljenika, koja je zatražila ukidanje tog umanjenja, no iz Ministarstva rada i mirovinskog sustava poručuju kako je u srpnju ove godine Odlukom ministra Piletića osnovana Radna skupina za analizu stanja mirovinskog sustava, te će se u okviru njenog rada, između ostalog, preispitati i Zakon o smanjenju mirovina, dodajući kako spomenutim zakonom „nisu propisani uvjeti za prestanak smanjenja.“

U tome i jest problem, zakon je previdio tu mogućnost i



oštetio brojne umirovljenike za popriličan polugodišnji iznos, primjerice Nenada za gotovo 1.200 kuna, koji bi mu svako dobro došli u jeku rekordnih poskupljenja i povećanja troškova života. Nažalost, argument za primjenu te odredbe postoji i u rješenju Ustavnog suda iz 2014. godine, po kojem je „pravo na mirovinu Ustavom zaštićeno imovinsko pravo, međutim, sama mirovina ima obilježje javnopravnog davanja, te stoga pravo na mirovinu ne uključuje i pravo na određeni iznos mirovine.“

Nije jedini krizni namet

Nije to jedina „ostavština“ Jadranke Kosor i njezine Vlade koja je preživjela do današnjeg dana. Naime, donesen je niz kriznih mjera koji je udario na umirovljenike, porez od 2 posto na mirovine od 3.000 – 6.000 kuna i 4 posto na mirovine veće od 6.000 kuna, zatim je „zamrznuto“ redovno zakonsko usklađivanje mirovina za 2010. i 2011. godinu te je uveden dodatni zdravstveni doprinos od 3 posto na mirovine koje su bile veće od prosječne neto plaće.

Odmah su se pobunili branitelji pa je Vlada njihovu obvezu plaćanja tog doprinosa prebacila na državni proračun, dok je sve ostale nastavila diskriminirati. SUH je zajedno s još nekoliko partnera pokrenuo postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom, no Ustavni sud je odbacio taj prijedlog. SUH tu nije prestao, te redovito u svojim zahtjevima Vladi, resornom ministarstvu ili preko Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe traži da se ukine taj krizni namet, ili barem da se uvede novi izračun kojim bi se plaćalo tri posto samo na razliku iznad cenzusa od neto plaće, a ne na cijeli iznos mirovine.

Zvuči bizarno i pomalo tragikomično da su dva krizna nameta uspjela preživjeti sve ove godine, te da će vrlo vjerojatno preživjeti i novu krizu koja nam kuca na vrata. E tada će vladajući moći reći, pa zašto ćemo to ukidati, pa kriza je!

Na širokim pregovorima održanim u Banskim dvorima 6. rujna 2022. godine predsjednica SUH-a je zatražila ukidanje oba ova Kosorićina krizna nameta stara 12 godina, što je premijer Plenković vrlo ozbiljno uzeo u obzir i zatražio od ministra Marina Piletića da prouči i riješi taj problem. Ostaje nada da će se konačno to riješiti kao tužni relikv prošlosti.

Igor Knežević

Kad ti sve pojede inflacija

Konačno je sve jasno. Svi prijemnici oko do sada najvišeg postotka usklađivanja mirovine za prvo polugodište 2022. godine, riješilo je Upravno vijeće Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, na sjednici održanoj 24. kolovoza 2022., kad je potvrđen izračun usklađivanja na 6,18 posto. Bilo je jasno da će to biti od 1.1.1999. godine do danas najviši postotak „rasta“ mirovina, koji je aktualnu vrijednost mirovine (AVM) od 1. srpnja 2022. godine podigao na 77,65 kuna odnosno 10,31 €. Toliko je u drugom polugodištu vrijednost jedne godine radnog staža za najnižu mirovinu.

Euforične reakcije na takav postotak usklađivanja su bespredmetne jer je kompletan iznos već pojela inflacija. Tako je prosječna mirovina od 2.707 kuna porasla za 167 kuna, što iznosi 8,4 litara Zvijezda suncokretovog ulja ili 16 litara trajnog mlijeka, ali taj iznos svakako ne pokriva nadolazeći porast cijena struje od oko 30 posto, vode od 50 posto i plina od 75 posto. Sve gladniji umirovljenici će se grijati u sredstvima javnog prijevoza, npr. u Zagrebu vozeći se u krug tramvajima.

Hrana pojela usklađivanje

Cijene hrane su u proteklih godinu dana prema službenim podacima porasle za 18,3 posto, ali brojni ekonomisti kažu da su to pogrešne računice i da je porast najmanje 30 posto. Ili, kad uzmemo samo pet glavnih prehrambenih proizvoda koji su najčešće na spisku umirovljeničkih prehrambenih proizvoda – krumpir, žitarice, jaja, povrće i mlijeko – njihova je prosječna proizvodna cijena porasla za čak 53 posto. I to je doista najpribližnije stvarnom galopu inflacije.

Što to onda znači za 280.000 umirovljenika s najnižim mirovinama od prosječno 1.840 kuna? Znači samo 113 kuna više mjesečno, što ostavlja tu kategoriju umirovljenika u očajničkom siromaštvu iz kojega ih spasiti može samo smrt.

Istodobno će bivši saborski zastupnici s prosječnom mirovinom od 10.696 kuna dobiti povećanje od 660 kuna, čak šest puta više nego što je iznos



usklađenja za najniže mirovine. Je li to pravedno?

Pobuna siromašnih umirovljenika

Većina umirovljenika s nižim mirovinama digla se na pobunu. Smatraju da se usklađivanje treba provoditi linearno, tj. u istim iznosima, neovisno o visini mirovine. Čak su na društvenim mrežama predložili da se ukupni porast pravedno podijeli na svih 1,2 milijuna umirovljenika, pa bi svaki dobio po 180 kuna usklađenja. Ne bi se, dakle, dobro pomogli niti oni s mizernim mirovinama.

No, oni koji su umirovljeni sa više od 40 godina radnog staža smatraju da to pogotovo nije pravedno, jer su oni radili duže i uplaćivali više doprinosa, pa smatraju da imaju pravo na očuvanje vrijednosti svoje radom stečene mirovine. Takva je politika usklađivanja i u većini europskih zemalja, bilo da se mirovine usklađuju prema rastu plaća ili inflaciji, no uvijek je to u postotku u odnosu na postojeći iznos mirovine.

No, nije tako u svim zemljama. Primjerice, u Austriji, Grčkoj, Portugalu i Sloveniji mirovine se usklađuju automatski prema rastu inflacije ili plaća (ili mješavine ta dva parametra), ali samo za umirovljenike s najnižim mirovinama. U Italiji je na snazi vrlo razrađen model kojim se prevenira bujanje siromaštva starijih osoba, pa tako 100 posto indeksa usklađivanja daju onima s najnižim mirovinama, onima s niskim 90 posto, a 75 posto onima s višim mirovinama.

Dakle, pri usklađivanju se primjenjuje socijalni kriterij, a ne samo kriterij visine mirovine i uplaćenih doprinosa.

Socijalno osjetljive zemlje

Još neke zemlje – Češka, Portugal, Letonija – imaju dobro razrađene razrede za isplatu usklađivanja i to tako da niže mirovine imaju viši postotak rasta. U nekima, pak, poput Austrije, Bugarske i Španjolske, povremeno se utvrđuju postotci višeg usklađivanja za one s nižim mirovinama.

Upravo je to i prijedlog umirovljeničkih udruga u Hrvatskoj da se hitno promijeni formula usklađivanja mirovina i to za sve, a za neke i više. Eto kako: umjesto sadašnjeg odnosa 70 prema 30 posto rasta indeksa plaća i cijena, Sindikat i Matica zahtijevaju da se usklađuje sa stopostotnim iznosom rasta povoljnijeg indeksa, ali da mirovine do 2.000 kuna iznosa budu usklađivane za 120 posto, a one od 2.000 do 4.000 kuna za 110 posto. Time bi se model popravio na način da se prevenira daljnji realni pad svih mirovina, a k tome preveniralo jačanje siromaštva onih s najnižim mirovinama.

Da li je Hrvatska spremna donositi politike koje će zaustavljati rast siromaštva umirovljenika i svih starijih od 65 godina ili će i dalje posezati za neoliberalnim politikama pogodovanja bogatijima? Nadamo se da se zna da je srce na lijevoj strani grudnog koša, da ono kuca za potrebite.

Jasna A. Petrović

Cijena krumpira porasla 107 posto!

Uz rast plaća, inflacija je drugi faktor koji se koristi u formuli za usklađivanje mirovina, no službeni podaci Državnog zavoda za statistiku ne oslikavaju stvarnu potrošačku situaciju većine umirovljenika. Naime, prema DZS-u, u srpnju ove godine cijene su veće za 12,3 posto u odnosu na prošlogodišnji srpanj, no ako se zaore malo dublje ispod površine, situacija je puno gora. Naime, reprezentativnu košaricu za praćenje potrošačkih cijena čini oko 900 proizvoda, raspoređenih u 12 kategorija, te u nju ulaze i mnogi proizvodi i usluge, poput luksuzne robe ili putovanja koja su sanak pusti za prosječnog umirovljenika.

Jer umirovljenici većinu svojih mirovina troše na hranu, a zatim na režije, lijekove, te ako što ostane na neke sitnice. Tako je kategorija hrana i bezalkoholna pića imala rast cijena od 18,3 posto u istom promatranom razdoblju, dakle šest posto više od prosječne inflacije, što je samo dokaz da su iznosi inflacije (i u polugodišnjem razdoblju) koji se uzimaju u formulu za usklađivanje mirovine puno niži od realne slike i ne prate stvaran rast troškova većine umirovljenika.

Pohlepa trgovaca

No, ni tih 18,3 posto opet nije najrealnija slika, jer su cijene pet osnovnih prehrambenih proizvoda, točnije krumpira, žitarica, jaja, povrća i mlijeka u trgovinama porasle nerealno visoko. Tako je, prema DZS-ovom indeksu poljoprivrednih proizvoda, proizvođačka cijena krumpira u Hrvatskoj u drugom tromjesečju ove godine u odnosu na isto prošlogodišnje

tromjesečje porasla za 107,4 posto, što znači da je u trgovinama poskupio još i više. Osim povećanih troškova proizvodnje, na njegovu tako visoku cijenu utjecala je i dugotrajna suša, a očekuje se daljnji rast njegove cijene, jer je u svijetu cijena krumpira narasla i do pet puta, a hrvatske zalihe su sve manje.

Ne spominjemo bez razloga krumpir, koji je uz rajčicu, najčešće povrće koje se jede u Hrvatskoj, no kod umirovljeničke populacije je broj jedan bez premca. I proizvođačka cijena žitarica u Hrvatskoj u istom razdoblju je skuplja za 65,1 posto, a što su građani također osjetili na svom novčaniku. Jaja u proizvodnji su poskupila 42,5 posto, povrće 30,4 posto, a mlijeko 18,4 posto. No, cijena mlijeka u prodaji je prošle godine u isto vrijeme bila oko 50 posto jeftinija, pa se dolazi do zaključka da dobavljači i trgovci koriste situaciju da povećaju svoje marže, odnosno zaradu.

Grijanje kod susjeda

Od poljoprivrednih proizvoda u proizvodnji je pojeftinilo jedino voće (8,1 posto) te cvijeće i sadnice (4 posto). No, slaba je to utjeha za umirovljenike koje sada čeka zima i povećanje režija. U zadnjih godinu dana cijene u kategoriji



stanovanje, voda, električna energija, plin i ostala goriva rasle su 9,7 posto, što je rezultat Vladine odluke da se ne diraju cijene do travnja ove godine. I sa sadašnjim tarifama struje i plina, mnogi umirovljenici i starije osobe morat će gladovati ili neuključivati grijanje u svojim domovima.

No, hrvatski umirovljenici nisu od jučer, navikli su oni već na bijedu, pa će se tako ići grijati kod susjeda, u javni prijevoz, trgovačke centre, a možda im se i nakon uspješne turističke sezone Vlada ipak smiluje i daruje im jedan vaučer od 400 kuna kako bi barem jedan zimski mjesec proveli ugodno u svom domu. Jer doista, čitajući sve ove podatke o poskupljenjima teško je ne osjećati strah od budućnosti i zaposlenim građanima, a kamoli prosječnim umirovljenicima, koji će po svemu sudeći, definiciju krpanja kraja s krajem podići na još jednu višu razinu.

Igor Knežević

IZRAČUN UMIROVLJENOG PROFESORA

Mirovine su trebale rasti 8 posto!

U natoč srpanjskom rekordnom usklađivanju mirovina od 6,18 posto, svima je jasno da rast mirovina ni približno ne prati rast cijena, zbog čega je SUH i zatražio da se promijeni formula usklađivanja, i to za 120, 110 ili 100 posto iznosa povoljnijeg indeksa rasta cijena ili plaća. SUH je u svoj model ugradio i socijalnu intervenciju u korist onih s najnižim mirovinama. No, s obzirom da je rekordna inflacija pokazala i slabosti polugodišnjeg usklađivanja, SUH ozbiljno razmatra da svoj zahtjev proširi, odnosno zatraži da se usklađivanja obavlja kvartalno, čime bi se realnije pratio rast oba indeksa, a u sadašnjem slučaju cijena.

No, umirovljeni doktor znanosti, profesor na Ekonomskom fakultetu u Osijeku Branko Novak nedavno je u medijima upozorio da formula usklađivanja mirovina ima još jednu pogrešku, a to je da gleda odnos prosječne inflacije (ili plaća) u prethodnom polugodištu u odnosu na inflaciju (ili plaću) u polugodištu koje mu prethodi, a zapravo bi se trebale gledati razlika u razini

cijena ili plaća na točno određene datume, odnosno 30. lipnja i 31. prosinca.

Prilikom posljednjeg usklađivanja u izračunu stopa promjene rasta cijena iznosila je 5,9 posto, a plaća 6,3 posto, no kad bi se prema Novakovom prijedlogu gledala razlika na dan 30.06.2022. i 31.12.2021. tada su cijene rasle 8,57 posto, a plaće 6,68 posto, što je puno realnija slika, jer su cijene doista rasle više od plaća. Nakon što je zbrojio 70 posto stope inflacije te 30 posto rasta plaće Novak je izračunao da je usklađivanje trebalo iznositi 8,003 posto, što je za 1,823 postotna poena više od sadašnjeg usklađivanja.

Preračunato, umirovljenik s prosječnom mirovinom od 2.707,76 kuna sadašnjim usklađivanjem dobio je „povišicu“ 167,34 kune, a Novakovim prijedlogom dobio bi 216,70 kuna, odnosno gotovo 50 kuna više. SUH svakako podržava i ovu ideju profesora Novaka, te će je u budućim zahtjevima Vladi predlagati s ostalim svojim zahtjevima vezanima uz promjenu formule usklađivanja mirovina.

I.K.

Bogati siromasi i siromašni bogataši

Starija gospođa R.K. (74) iz Zagreba obratila se Pravnom savjetovalištu Sindikata umirovljenika Hrvatske s molbom za savjet, ljudski savjet – rekla je. Udovica je tri godine, a živi u potresom neoštećenom četverosobnom stanu u središtu Zagreba. Ima dvoje djece, koja su uspjela uz potporu roditelja riješiti stambeno pitanje. Međutim, djeca je sada uporno nagovaraju da proda svoj stan i ode u dom za starije, jer da će biti sve starija i nemoćnija pa bolje da to odmah riješi. Naravno, kako ima pristojnu mirovinu iza uglednog supruga, oni smatraju da novac od prodaje treba odmah podijeliti na njih dvoje.

Gđa. R.K. pripada u 20,6 posto osoba starijih od 65 godina koji u Hrvatskoj žive u tzv. nedovoljno naseljenim stanovima, što je iz godine u godinu sve više, otprilike s jedan posto porasta godišnje. I što sada odgovoriti 74-godišnjakinji? Argumenti su na njezinoj strani jasni i pošten: veći dio života je proživjela u svom stanu, ima terasu i lift, sve opremljeno, i ne bi htjela izgubiti socijalni krug u susjedstvu, dugogodišnje prijatelje. A u dom uopće ne želi ići, već bi radije, kad stvarno onemoća, platila pomoć i njegu u kući, i to uz mogućnost stanovanja s njom u stanu. I u pravu je. Svojoj je djeci iz nasljedstva po sestri koja nije imala potomaka omogućila kupnju stanova i ne smatra da je ikome ostala dužna.

Naš savjet je bio neka postupi onako kako je njoj najbolje, onako kako želi. Međutim, kad smo o tome popričali u većoj grupi članova, mišljenja su bila podijeljena, te je barem polovica zagovarala prodaju stana i kupnju manjega, te podjelu ostatka novca na nju i potomke.

Nekretnine „drže vodu“

Hrvatski građani, kada je riječ o štednji, vjeruju nekretninama, i to osobito starije osobe. Novac će rijetko uložiti u dionice ili investirati u kriptovalute. Hrvati posjeduju i veliki fond vikendica, koje sve češće iznajmljuju turistima, kao dodatak skromnim mirovinama. K tome, Hrvatska prednjači i po postotku starijih od 65 godina kojih čak 89,9 posto stanuje u nekretnini kojoj su vlasnici. To je naslijeđe socijalizma i otkupa društvenih stanova, a jedini koji imaju veći postotak su Rumunji.

Eurostat navodi da su posljednja desetljeća obilježena padom prosječne veličine kućanstava. To je prije svega posljedica odumiranja trogeneracijskog života i stanovanja, ali i velikog broja iseljenih mlađih građana u inozemstvo ili urbana središta.

Suprotno problemu prenapučenosti,



koji obično pogađa mlađe ljude i one koji žive u nekim od najvećih europskih gradova, veća je vjerojatnost da će stariji ljudi živjeti u nedovoljno nastanjenim stanovima, navodi Eurostat. Stan se definira kao nedovoljno naseljen ako kućanstvo koje živi u njemu ima na raspolaganju više od minimalnog broja soba koje se smatraju odgovarajućim.

U 2018. kućanstva u EU-27 imala su u prosjeku 1,6 soba po osobi, dok su starije osobe imale više soba u svojim stanovima: u prosjeku dvije sobe po osobi za kućanstva koja su činile dvije odrasle osobe od kojih je najmanje jedna bila u dobi od 65 ili više godina, te 3,3 sobe po osobi za kućanstva koja su činila sama osoba u dobi od 65 godina ili više.

Preveliki stanovi za stare?

Najčešći uzrok nedovoljne naseljenosti je što stariji pojedinci ili parovi nastavljaju živjeti u istoj nekretnini dugo nakon što su njihova djeca napustila obiteljski dom, unatoč tome što im je preskupo grijanje, režije i održavanje. Prosječan broj soba po osobi za kućanstva koja se sastoje od jedne osobe u dobi od 65 ili više godina bio je posebno visok u Belgiji, Luksemburgu, Španjolskoj i Cipru (4,3 - 4,7 soba u 2018.), popevši se na 5,2 sobe u Irskoj i dostigavši vrhunac od 5,3 sobe na Malti. Svih ovih šest država članica EU također je zabilježilo relativno visok prosječan broj soba po osobi za sva kućanstva. Nasuprot tome, prosječan broj soba bio je relativno nizak za sva kućanstva i za kućanstva sastavljena od starijih ljudi u Latviji i u većini istočnih država članica EU-a, osim Mađarske.

Stariji, dakle, imaju prevelike stanove. Tako je 2018. udio radno sposobnih odraslih osoba (u dobi od 18 do 64 godine) koje

žive u nedovoljno nastanjenim stanovima diljem EU-27 bio manji od jedne trećine (30,7 posto). Suprotno tome udjel starijih osoba (u dobi od 65 godina ili više) koje žive u nedovoljno nastanjenim stanovima bio je blizu polovine (46,9 posto).

Udio starijih ljudi koji žive u nedovoljno nastanjenim stanovima dosegao je vrhunac od 92,8 posto u Irskoj, a bio je veći od 85 posto na Cipru i Malti. Nasuprot tome, u Poljskoj, Hrvatskoj, Latviji i Rumunjskoj manje od 20 posto starijih ljudi živjelo je u nedovoljno nastanjenim stanovima.

Režije sve veći teret

Nasuprot tome, više od jedne trećine (34,4 posto) starijih osoba koje žive same u EU-27 bili su podstanari. Viši udio — 21,9 posto starijih osoba koje žive same — bili su podstanari s najamninom po tržišnim cijenama, dok su 12,5 posto bili podstanari s najamninom po sniženoj cijeni ili besplatno (primjerice, oni koji žive u socijalnim stanovima). U nekoliko istočnih i južnih država članica EU-a, kao i u Litvi i Irskoj, vrlo visok udio starijih ljudi koji žive sami imaju svoje kuće. Na drugom kraju ljestvice, više od polovice starijih osoba koje žive same na Cipru, Njemačkoj, Nizozemskoj i Austriji (koje bilježe najveći udio, 64,9 posto) bili su podstanari.

Ovo je priča o siromašnim bogatašima, umirovljenicima, koji naročito u doba inflacije i rizika gladi, sa svojim malim mirovinama moraju birati hoće li platiti režije ili se pristojno hraniti, ali imaju vlastite stanove koji su često na meti raznih predatora, unutar obitelji ili „profesionalnih“ prevaranata. Ovo je priča i o bogatim siromasima, koji imaju nekretnine velike vrijednosti ili prevelike stanove, ali nemaju dovoljno visoke mirovine da bi dostojanstveno živjeli. Rijetki su oni, poput naše gospođe R.K. iz Zagreba, koja ima i imovine i visoku mirovinu, pa opet je pod pritiskom pohlepe i nerazumijevanja potomaka.

Razlika je, dakle, samo u tome da li imate dovoljno novca za plaćanje režija. Posljednjih desetljeća sve je viši udjel domaćinstava koje nemaju dovoljno sredstava za režije i održavanje stana, da bi ih danas u EU bilo više od deset posto. Što će tek biti od ove jeseni kad se udvostruče cijene plina i struje, ako stariji građani u Latviji, Nizozemskoj, Hrvatskoj, Švedskoj, Češkoj, Njemačkoj i Bugarskoj imaju od dva do deset posto veći postotak kućanstava koja ne mogu snositi troškove stanovanja u odnosu na ukupno građanstvo. Dolaze još gora vremena.

Jasna A. Petrović

Vlada promašila sa snižavanjem PDV-a

Ana Knežević predsjednica je Hrvatske udruge za zaštitu potrošača od 2015. godine. Riječ je o članstvu u najbrojnijoj i najstarijoj udruzi za zaštitu potrošača u RH, u posljednje vrijeme sve potrebnijoj za potporu i starijim kupcima.

➡ **Hrvatska od 1. siječnja sljedeće godine uvodi euro, a od 5. rujna krenula je obveza dvojnog prikazivanja cijena u kunama i eurima. Smatrate li da je to dovoljan rok za prilagodbu potrošača novoj valuti, i je li Vlada dovoljno učinila po pitanju informiranja i zaštite potrošača, pogotovo starijih osoba kojima su informacije slabije dostupne?**

U našoj udruzi smatramo da nije dovoljno učinjeno na informiranju potrošača o tome što će se sve događati u procesu uvođenja eura i očekujemo da će biti dosta problema u prilagodbi. Od 5. rujna je krenulo obavezno iskazivanje dvojnih cijena i već smo vidjeli da neki trgovci puno većim fontom ističu cijene u eurima, nego cijene u kunama, a trebalo bi biti obrnuto, jer se do kraja ove godine plaća u kunama. To je dio kupaca dovelo u zabludu, a to se ne smije događati, jer Zakon kaže da cijene moraju biti čitke, jasne i nedvosmislene.

Na nekim prodajnim mjestima se ne trebaju isticati dvojne cijene, npr. na tržnicama, kioscima, samoposlužnim automatima, štandovima, sajmovima, izložbama, putničkim kartama, markama, bonovima, benzinskim postajama itd. - ima oko 30 izuzetaka, tu cijene do kraja godine trebaju biti istaknute samo u kunama, a od početka iduće godine samo u eurima. Nema informacija što potrošače čeka u bankarskom sustavu, oko štednje, oko bankomata, kredita itd. Nema informacija kada i gdje će građani moći nabaviti eure i cente. Nema informacija o mogućim prijevarama i kako ih izbjeći, kome prijaviti itd.

Kreće zaokruživanje cijena

➡ **Jeste li primijetili da su trgovci i obrtnici koji nude svoje usluge već podigli svoje cijene koristeći situaciju oko uvođenja eura? Prakse drugih zemalja pokazale su da će se cijene zaokruživati, naravno na više. Je li ta praksa već počela i kod nas?**

Cijene proizvoda i usluga stalno rastu od početka ove godine, pravdaju se povećanjem cijena energenata, nedostatkom sirovina i ratnom situacijom u Ukrajini; za dio porasta cijena može se naći opravdanja u svemu tome, ali za veliki dio i ne može, tako da će se sada tako povećane cijene jednostavno pretvoriti u nove cijene u eurima. Znamo iz iskustava susjednih zemalja da je kod njih bilo zaokruživanja cijena na više, pa je za očekivati da će se to događati i kod nas,

prerano je još da imamo nekih primjera, ali ćemo pratiti što se događa. Naša udruga zajedno s još pet udruga sudjeluje u projektu "Tajni kupac u zaštiti potrošača u procesu uvođenja eura u RH" i pratimo cijene baš tih usluga koje su najčešće zaokruživane u susjednim zemljama – frizerske usluge, kava i sokovi u kafićima, cijene u restoranima i pizzerijama. Cijene smo u kolovozu popisali u kunama i u narednim mjesecima, sve do kraja 2023. godine pratit ćemo dvojne cijene i vidjeti hoće li biti zaokruživanja.

Bojkotirajte nepoštene trgovce

➡ **Svjedoci smo prevelikog rasta cijena proizvoda i usluga. No, cijene nekih prehrambenih proizvoda u trgovinama su toliko skočile, da su u neskladu s porastom otkupne cijene. Vladino smanjenje PDV-a nije riješilo problem velikog rasta cijena, pa je Vlada ipak sada odlučila intervenirati i ograničiti rast cijena nekih osnovnih namirnica.**

Cijene u Hrvatskoj od početka godine stalno rastu i ne vidi se tome kraja. Vlada RH je u veljači donijela odluku o snižavanju PDV-a na određeni broj proizvoda i to je najavljivano kao veliko olakšanje za potrošače. Odluka se počela primjenjivati od 1. travnja, a do tada je većina tih proizvoda značajno poskupila, tako da potrošači nisu osjetili nikakve dobrobiti od te Vladine odluke. Dapače, izazvala je revolt potrošača, jer su umjesto smanjenja cijena zbog smanjenog PDV-a potrošači u prodavaonicama svakog dana nailazili na povećane cijene. Cijene ulja su rapidno rasle, krajem prošle godine prosječna cijena je bila oko 10 kuna, mi smo popisali cijene prije smanjenja poreza i uglavnom su bile oko 19 i 20 kn, i popisali smo ih ponovo nakon smanjenja PDV-a i samo jedan trgovački lanac je imao za jednu kunu manju cijenu.

Ministar financija je najavljivao da se zbog smanjenja PDV-a Vlada odriče oko pet milijardi kuna u proračunu, ali efekta za potrošače nije bilo i stoga smatramo da bi puno bolje bilo da su odmah ograničili cijene osnovnih prehrambenih proizvoda, što bi pomoglo potrošačima, jer bi znali kakva ih cijene čekaju, a tih pet milijardi mogli su upotrijebiti za pomoć trgovcima i proizvođačima ako bi imali gubitke zbog ograničavanja cijena.

Ako žitarica i uljarica imamo dovoljno, i imamo dovoljno prerađivača i proizvođača, onda nema opravdanja za tako visoke cijene. Potrošači nam javljaju za apsurdne situacije, pa tako cijena soli na Koločepu u jednoj prodavaonici iznosi za sol iz Stona 11,90 kn, a za sol s Paga 6,90 kn - što nema nikakve logike, ako cijene goriva utječu na cijene u trgovini onda bi trebala biti skuplja sol koja se dovozi s veće udalje-

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak



Tisak: 5. BOJA, Odra, 10020 Novi Zagreb

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br.

532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 4.000 kn; za pola stranice 3.000 kn i za četvrtinu stranice 2.000 kn.



nosti, a to ovdje nije slučaj. Potrošači su regulatori tržišta, ako oni nešto ne kupuju, trgovci to ne mogu prodati – zato i kupci trebaju bojkotirati takve trgovce.

Propusti u novom zakonu

➡ **Na koji način smatrate da je moguće zaštititi starije potrošače koji i do 50 posto mirovine koriste za skromnu prehranu, a ostatak za režije?**

Činjenica je da naši potrošači najveći dio kućnog proračuna troše na hranu i da smo među najskupljim zemljama u Europi, a još gora je činjenica da veliki dio umirovljenika, pa i zaposlenih ne može to financirati, zbog čega se polako odriču svega po malo. Već smo vidjeli u anketama da ljudi manje kupuju i stoga su nužne mjere kako bi se pomoglo građanima. Građani prvo podmiruju račune, jer neplaćanje ima za posljedicu isključivanje iz opskrbe i stoga će neminovno biti štednje na troškovima za hranu, a ako cijene i dalje budu rastle nekima će neke osnovne namirnice postati i nedostupne.

Vidjeli smo praksu nekih zemalja – Slovenija, Mađarska, Austrija, Njemačka, Danska, Nizozemska koje su vrlo izdašne u pomoći građanima i takvu praksu treba koristiti i kod nas. Stalno nam se javljaju ljudi kojima se prijeti isključivanjem plina ili struje, dobivaju nerealne račune, bez ikakvog obrazloženja, njima treba pomoći, jer očito da jedan energetske bon ne rješava problem, jer račun dolazi i sljedeći mjesec, a bona nema. Znači da bi trebao drugi pristup u pružanju pomoći tim ljudima.

➡ **Krajem svibnja ove godine na snagu je stupio novi Zakon o zaštiti potrošača. Koje su ključne novine i da li se nešto propustilo riješiti tim zakonom? Zbog čega i dalje buja nepoštena i prijevarna praksa prodaje na daljinu i izvan poslovnih prostorija, a žrtve su starije osobe?**

Novi Zakon o zaštiti potrošača nije donio puno novina koje idu u korist potrošačima, udruge za zaštitu potrošača su u procesu e-savjetovanje dale više od 100 primjedaba i prijedloga za poboljšanje zakonskih odredbi, sve na temelju prakse koju imamo iz svakodnevnih kontakata s potrošačima. Nažalost, prihvaćeno je samo nekoliko naših prijedloga, ali ne suštinskih.

Tako sada potrošači zbog izmjena zakona imaju jako puno problema u zaštiti svojih prava kod kupnje novih uređaja, koji se vrlo brzo pokvare, pa završavaju na popravku, koji dugo traju, nema dovoljno servisa, nema dovoljno majstora, niti rezervnih dijelova, pa potrošači za vrlo skupe uređaje čekaju mjesecima na popravke, jer im trgovci ne daju nove zamjenske proizvode, a pravo na povrat novca je ukinuto.

Nažalost, ni inspektora nema dovoljno, pa potrošači dugo čekaju i inspekcijски nadzor koji im je zadnja instanca u zaštiti njihovih potrošačkih prava.

Prodaja na daljinu je poseban problem, a naročito prezentacije na koje se pozivaju stariji ljudi i prodaju im se proizvodi po puno većim cijenama nego su u normalnoj prodaji. Tu je nužna bolja edukacija i informiranje potrošača, a puno može pomoći i upis brojeva telefona u registar "NE ZOVI", jer osobe koje su upisane u taj registar trgovac ne smije zvati, a ako ipak zove može ga se prijaviti i kazne su jako visoke.

Hrvati najnezaštićeniji u EU

➡ **Dojma smo da su potrošači danas više zaštićeni nego prije 10, 20 godina. Je li to stvarno istina? Imate li podatke koji to potvrđuju ili opovrgavaju?**

Potrošači su više zaštićeni "na papiru", što znači da se u našoj zemlji donose propisi koji su usklađeni sa zakonodavstvom Europske unije, ali se nažalost ne provode u praksi. Našom zaslugom je u zakon unesena odredba da se potrošaču mora dostaviti ugovor na potpis, ako je on kontaktiran telefonom ili internetom, nažalost stalno nam se javljaju potrošači koji taj ugovor nisu nikada dobili. Kod reklamacije proizvoda trgovac je dužan o svom trošku prevesti uređaj do servisa, vrlo često to trgovci odbijaju i traže od potrošača da u servis voze sami. Dostava robe je poseban problem, reklamiranje previsokih računa je također dugotrajan i mukotrpan posao.

Europska komisija istražuje kakvo je stanje po pitanju zaštite prava potrošača u pojedinim zemljama članicama putem tzv. Potrošačkog semafora. Po zadnjem istraživanju iz 2019. godine, naši potrošači su bili na posljednjem mjestu po informiranosti i educiranosti, ali su na zadnjem mjestu po istoj osnovi i naši trgovci. Povjerenje potrošača u državne institucije je kod nas najniže i naši potrošači se osjećaju najmanje zaštićeni. To su dovoljni pokazatelji o stanju prava potrošača u našoj zemlji. Poseban problem su ovrhe i prodaja dugova agencijama i društvima za naplatu duga koji su vrlo agresivni prema potrošačima, čak do razine povrede osnovnih ljudskih prava.

➡ **Kako djeluje vaša udruga, kad vas se i gdje može kontaktirati, koji su vam prioriteti?**

Najviše vremena potrošimo na informiranje i savjetovanje potrošača, što obavljam telefonom, e-poštom, odgovaramo na pismena i primamo građane u našem uredu u Zagrebu, Ozaljska 93. Javljaju nam se ljudi iz cijele Hrvatske, pa i iz susjednih zemalja, ako su imali problema kao turisti ili kao kupci, a javljaju nam se i stranci, najčešće oko smještaja, rent-a-cara ili prijevoza.

Sudjelujemo u radu savjetodavnih tijela gradova i općina, kao i u povjerenstvima za reklamacije potrošača pri davalcima javnih usluga (plin, struja, voda itd.) Sudjelujemo u e-savjetovanjima oko svih propisa koji se tiču prava potrošača, imamo predstavnika u Nacionalnom vijeću za zaštitu potrošača, te sudjelujemo u radnim tijelima i kampanjama BEUC-a, Europskog saveza potrošača i CI, Consumers Internationala – Međunarodnog saveza potrošača. Više o nama se može saznati na web stranici: www.huzp.hr

Kontaktirajte nas se može na e-adresu: huzp@huzp.hr i na telefon: 01 46 333 66. Informacije i savjete oko uvođenja eura dajemo na taj telefon od 14-16 sati svakog radnog dana. U uredu smo svakog radnog dana od 10 do 14 sati.

Igor Knežević

Javni kupci, tajne cijene

Mnogi u Hrvatskoj su se pribojavali kako bi uvođenje eura moglo dovesti do velikih poskupljenja, no u međuvremenu doživjeli smo rekordan skok cijena pa je taj strah nekako pao u drugi plan. No, to ne znači da se bezobrazluk trgovačkih lanaca ili ponuditelja nekih usluga neće nastaviti i da će suludo visoke cijene nakon uvođenja eura ići još gore. Podsjetimo, ni Vladino snižavanje PDV-a na pet posto nije puno pomoglo, pa su osnovne namirnice koje čine glavni meni hrvatskih umirovljenika, krumpir, žitarice, jaja, povrće i mlijeko, porasli i preko 50 posto u odnosu na prošlu godinu.

Otkupna cijena mlijeka u Hrvatskoj u posljednjih 12 mjeseci porasla je 27 posto što je na razini cijena većine EU zemalja, a dobavljači i prodavači su iskoristili situaciju, pa su pod krinkom stvarnih povećanja troškova nadodali još pokoji postotak povećanja cijena kako bi si povećali zaradu. Svi se slažu da će u konverziji kuna u eure trgovci i ponuditelji početi zaokruživati cijene, naravno na više. Vlada će pokušati, opet, spriječiti neopravdano podizanje cijena, pa je tako od 5. rujna 2022. uvedena obveza dvojnog iskazivanja cijena roba i usluga, u kunama i eurima, koja će trajati do kraja 2023. godine.

Također, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja potpisalo je ugovore s pet udruga za zaštitu potrošača iz Hrvatske, u sklopu provedbe projekta "Tajni kupac za zaštitu potrošača u procesu uvođenja eura u Republici Hrvatskoj".

Obuka za špijune

No, dojam je i da je ovaj projekt, vrijedan čak 700 tisuća kuna, čisto ispunjavanje forme, da se pokaže kako se, eto, nešto napravilo kako bi se spriječili zločesti trgovci koji žele prevariti građane. Razgovarali smo s dvoje „tajnih kupaca“ koji su već od 1. kolovoza počeli provjeravati cijene u kunama, a od 5. rujna i dvojne cijene, i shvatili da je naziv tajni kupac zapravo daleko od istine. Naime, pomalo nevjerovatno zvuči podatak da će tajni kupci morati isključivo fotografirati cijene proizvoda i cjenike usluga, a skupljanje računa nije bitno.

„Nismo dobili nikakvu tehničku opremu kako bismo to mogli izvesti tajno. Na svojim vlastitim mobitelima moramo aktivirati opciju da se vidi datum fotografiranja i onda fotografirati cijenu jednog te istog proizvoda u istoj trgovini. Dakle,

svaki mjesec ću dolaziti u istu trgovinu fotografirati iste proizvode sve do kraja 2023. godine“.

Očito je kako će tajni kupci morati usvojiti i neke špijunske vještine, možda su mogli i proći glumačku obuku ili neki brzi tečaj, kako bi, dok ih prodavači ne gledaju, stisnuli okidač za fotografiranje. Ne tako tajni kupci imat će i mobilnu aplikaciju u koju će nakon što dođu kući unositi podatke o proizvodima koje su fotografirali, a ministarstvo je svim provoditeljima projekta poslalo i listu od 55 proizvoda i usluga koje bi željeli da se analiziraju. Svaki mjesec provoditelji projekta ministarstvu će slati fotografije, a ako bude kakvih nepravilnosti, tada na scenu stupaju državni inspektori, koji će ionako paralelno provoditi kontrole.

Stariji najviše zbunjeni

Ministarstvo je, kao još jedan zaštitni mehanizam, pokrenulo i uvođenje etičkog kodeksa, kojima će svi poslovni subjekti moći pristupiti dobrovoljno i besplatno, pa će tako npr. u trgovini visjeti oznaka da su ponosni član etičkog kodeksa i da ne varaju svoje kupce. Ne zvuči baš uvjerljivo. No, zato je Ministarstvo dalo neobvezujuću preporuku udrugama da one same mogu objavljivati crne liste nepoštenih poslovnih subjekata koji koriste tranziciju na euro, no iz tih udruga na to ni ne pomišljaju, s obzirom da bi ih to moglo uvući u skupe sudske sporove, a dobili su tek simbolične iznose za provedbu projekata.

Drugi tajni kupac s kojim smo razgovarali je ženska osoba koja nam je kazala da je na terenu još od kolovoza te da je itekako vidljivo da se u prepoznavanju prikazanih cijena najlošije snalaze upravo starije osobe.

„Često na blagajni naletim upravo na starije osobe koje zbunjuje dvojno iskazivanje cijena, te jednostavno im promakne da je neki iznos u eurima, vide samo niži iznos, i onda ih dočeka iznenađenje na plaćanju. Mislim da se trebala organizirati neka edukacija ili kampanja posebno prilagođena osobama starije životne dobi, kako bi lakše prebrodili ovo razdoblje“.

Top lista nadrealista

Kazala nam je kako inače već duže vrijeme radi za jednu agenciju u svojstvu tajnog kupca, te da taj posao doista može obavljati u tajnosti, za razliku od ovog projekta ministarstva.



„Ne razumijem kako mogu kod iste frizerke ili pedikerke jednom mjesečno fotografirati cjenik, a da ona to ne primijeti. Osim toga, u agenciji gdje radim kao tajni kupac dobijem refundaciju novca, ovdje ne.“

U prijevodu, da bude manje sumnjiva, morala bi svaki mjesec dolaziti na frizuru i plaćati iz svog džepa, i onda iskoristiti trenutak nepažnje frizerke i fotografirati cjenik, njoj iza leđa. Pomalo sarkastično nam je kazala kako se boji da će tajni kupci vrlo brzo postati javni, a javne cijene tajne.

Ovakva situacija podsjeća i na skeč iz nekoć popularne sarajevske humoristične serije gdje glumac kao novinar pita slučajne prolaznike, također glumce, žele li ostati anonimni, pa tako prvi kaže, „da, ali ja bi se u svakom slučaju predstavio, Sekula Opančić, 28 godina, inženjer telekomunikacija, imam dvoje male djece“, i tako nastavi otkrivati sve svoje podatke i na kraju kaže da bi „zaželio novinara i sve gledatelje da ako može da ostane anonimni“... a onda i ostali slučajni prolaznici, pa čak i oni totalno zamaskirani, otkrivaju sve svoje podatke uz molbu da ostanu apsolutni anonimni...

Tako je i ideja Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja o nekim tajnim kupcima na ovakav način doista neodrživa i crnohumorna, jer će vrlo brzo tajni kupci izgubiti svoju anonimnost i tajnovitost. Jedinu logičan zaključak je, kad već nije osigurano dovoljno novca za ozbiljan projekt, da se taj posao trebao prepustiti isključivo državnim inspektorima.

Igor Knežević



Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U RUJNU 2022.

IZVJEŠĆE O POSLOVANJU HRVATSKOG ZAVODA ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE ZA 2021. GODINU (6. dio)

(Nastavak iz prošlog broja)

NATURALNI POKAZATELJI PRIVREMENE NESPOSOBNOSTI ZA RAD

Stopa privremene nesposobnosti za rad do 42 dana na teret poslodavca izračunava se iz podataka u evidenciji liječnika primarne zdravstvene zaštite o broju slučajeva i dana privremene nesposobnosti za rad te broja aktivnih osiguranika iz baze podataka HZZO-a. Stopa privremene nesposobnosti za rad preko 42 dana izračunava se iz zahtjeva za povrat isplaćenih naknada plaće zaprimljenih u HZZO-u u promatranom razdoblju.

Stopa privremene nesposobnosti za rad na teret poslodavca u 2021. godini iznosila je 1,97 i znatno se povećala u odnosu na prethodnu godinu (15,88%) kada je iznosila 1,70.

Stopa privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a iznosi 2,03 što također predstavlja porast (6,84%) u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 1,90, a sve kao posljedica nastavka pandemije bolesti COVID-19 i većeg broja slučajeva i dana izostanaka s posla zbog izolacije i samoizolacije, kao epidemiološke mjere za sprječavanje širenja zaraze koja se od prvog dana plaća na teret HZZO-a. U okviru stope izostanka s posla na teret HZZO-a, najveći udio od 66,50% čine izostanci zbog bolesti, komplikacija u vezi trudnoće i poroda (20,20%), izolacije (6,9%) i njege člana obitelji (6,4%).

Slijedom prethodno iznesenog, ukupna stopa privremene nesposobnosti za rad u 2021. godini (na teret poslodavca i na teret HZZO-a) iznosi 4,00 što znači da je veća 11,11% u odnosu na 2020. godinu kada je iznosila 3,60.

Analiziramo li osnovne pokazatelje privremene nesposobnosti za rad preko 42 dana, čija se naknada isplaćuje na teret HZZO-a proizlazi da je za ukupno 347.991 slučajeva i 10.230.717 dana, prosječno trajanje privremene nesposobnosti za rad bilo 29,4 dana, što predstavlja smanjenje za 11,61% u odnosu na 2020. godinu. Navedeno smanjenje rezultat je znatno većeg povećanja broja slučajeva u odnosu na povećani broj dana izostanaka, što je dovelo do smanjenja prosječnog trajanja izostanaka. Prosječno trajanje privremene nesposobnosti za rad u danima na teret poslodavca također je smanjeno (1,23%) i iznosi prosječno 9,61 dana.

Od ukupnih dana privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a (10.230.717 dana) na bolest otpada 6.749.681 dan, izolaciju 709.993 dana, pratnju i njegu člana obitelji

697.788 dana, dok je broj izostanaka zbog komplikacija u vezi trudnoće i poroda 2.072.581 dana.

Nadalje, od 32.686 dnevno privremeno nesposobnih za rad na teret HZZO-a, najviše ih izostaje zbog bolesti (21.567 osoba), zatim zbog komplikacija u vezi trudnoće i poroda (6.622 osobe), izolacije (2.268 osoba) te zbog njege člana obitelji i pratnje (2.229 osobe).

Broj slučajeva zbog komplikacija u vezi trudnoće i poroda u 2021. godini iznosio je 26.389 i smanjen je 2,79% u odnosu na 2020. kada je bilo 27.145 slučajeva. Prosječno trajanje privremene nesposobnosti zbog komplikacija u trudnoći u 2021. godini također je smanjeno na 78,54 dana (u 2020. godini prosjek je iznosio 80,77 dana).

Na teret poslodavca, dnevno s posla zbog bolesti izostaje 31.744 osoba što je 18,76% više u odnosu na prethodnu godinu kada je izostajalo 26.729 osoba te se može zaključiti da izostaje prosječno više osoba, ali je manji prosjek trajanja privremene nesposobnosti za rad.

Dnevno, zbog privremene nesposobnosti za rad prosječno ukupno izostaje 64.430 zaposlenika, što je 3,99% od ukupnog broja aktivnih osiguranika.

Od ukupno 32.686 osoba prosječno dnevno bolesnih na teret HZZO-a, muškarci čine 37,61% ili 12.294 osobe, a 62,39% ili 20.392 osobe čine žene, uz napomenu da zbog komplikacija u vezi trudnoće i poroda prosječno dnevno izostaje 6.622 žena.

Na temelju priznatih ozljeda na radu i profesionalnih bolesti od strane HZZO-a, evidentirano je 765.008 dana privremene nesposobnosti za rad (736.828 dana u 2020.). Prosječno dnevno po navedenoj osnovi s posla izostaje 2.444 zaposlenika, a stopa privremene nesposobnosti za rad iznosi 0,15 i u odnosu na 2020. godinu nije se mijenjala. Iznadprosječne stope izostanka s posla po ovoj osnovi evidentirane su u Zagrebu (0,20), Osijeku (0,19), Čakovcu (0,19), Rijeci (0,18) i Virovitici (0,17).

Kao što je već rečeno, ukupna stopa privremene nesposobnosti za rad u 2021. godini na nivou Republike Hrvatske iznosi 4,00. Po područnim službama evidentiran je raspon stope od 2,96 (PS Dubrovnik) do 4,53 (PS Rijeka).

Ako usporedimo ukupan broj dana privremene nesposobnosti za rad i broj aktivnih osiguranika, proizlazi da je svaki zaposlenik na razini Hrvatske tijekom 2021. godine bolovao prosječno 12,5 dana (11,31 dana u 2020.).

Najveći broj dana privremene nesposobnosti za rad po aktivnom osiguraniku iskazan je u PS Rijeka i iznosi prosječno 14,20 dana, zatim u PS Zagreb

IZ SADRŽAJA:

- Neutralni pokazatelj privremene nezaposlenosti za rad
- Dnevno izostaje 64.430 zaposlenika



• Znatno porasle ukupne i dospjele obveze

• Ostvaren višak prihoda od 1,75 milijardi kuna

13,96, PS Gospić 13,83 i PS Čakovec 13,44 dana.

Prema podacima o ukupnom broju dana privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a i sredstvima za povrat isplaćene naknade plaće, može se zaključiti da prosječni iznos naknade po danu iznosi 156,51 kn ili mjesečno 4.069 kn.

Prosječni iznos troška HZZO-a po danu za komplikacije u trudnoći iznosi 193,88 kn ili 5.048 kn mjesečno.

Napominjemo da HZZO kod isplate naknade zbog privremene nesposobnosti za rad zbog bolesti i zbog komplikacija u vezi trudnoće i poroda uplaćuje u II. stup za mirovinsko osiguranje za korisnika naknade.

Stopa privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a u 2021. godini iznosila je 2,03 i različita je po granama djelatnostima.

Najviša stopa privremene nesposobnosti za rad na teret HZZO-a iskazana je u djelatnosti Zdravstvene zaštite i socijalne skrbi u visini od 3,36 što predstavlja porast od 8,74% (3,09 u 2020.). U ovoj djelatnosti zaposleno je prosječno 104.185 osoba, prosječno dnevno s posla izostaje 3.500 zaposlenika uz 1.095.458 dana privremene nesposobnosti za rad.

U djelatnosti Opskrba vodom: uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom iskazana je stopa privremene nesposobnosti za rad od 2,71 (2,55 u 2020.), zaposleno je 22.866 osiguranika, a prosječno dnevno s posla zbog bolesti izostaje 619 zaposlenika.

Potrebno je spomenuti djelatnosti koje imaju stopu izostanaka s posla na teret HZZO-a veću od prosjeka Republike Hrvatske, a uz to i veći udio u aktivnim osiguranicima i veliki broj dnevno bolesnih kao što su trgovina na veliko i malo s 227.593 zaposlenih (5.291 dnevno bolestan) te prerađivačka industrija s 214.966 zaposlenih (4.981 dnevno bolestan).

Prema podacima Službe za kontrolu, ovlašteni djelatnici HZZO-a, u 2021. proveli su ukupno 12.195 redovnih i izvanrednih kontrola privremene nesposobnosti za rad (dalje u tekstu PNR), kao i kontrola PNR-a na zahtjev poslodavca pri ugovornim subjektima HZZO-a. Pritom su pregledali 49.265 osiguranika i zaključili 17.366 PNR-a ili 35% kontroliranih PNR-a, što u odnosu na isto razdoblje 2020. znači da je u 2021. pregledano za 26.283 ili 114% više osiguranika te zaključeno 11.497 ili 196% više PNR-a. Potrebno je napomenuti kako su se kontrole PNR-a u 2021. zbog epidemiološke situacije izazvane virusom COVID-19, provodile na tome prilagođen način (putem prijenosa informacija CEZIH portalom, prijenosom osobnih zdravstvenih kartona i prateće medicinske dokumentacije za koje postoje tehnički preduvjeti uz korištenje informatičke podrške HZZO-a).

7. OBVEZE

Produženjem trajanja pandemije bolesti COVID-19, posebice zbog povećanja troškova zdravstvene zaštite, problemi u poslovanju HZZO-a nastavili su se i u 2021. godini te su se odrazili na stanje ukupnih i dospelih obveza. Tako su na dan 31. prosinca 2021. ukupne obveze iskazane u iznosu od 4.994.274.184 kune od čega su dospjele obveze 1.128.447.187 kuna ili 22,59% ukupnih obveza, a nedospjele 3.865.826.997 kuna ili 77,41% ukupnih obveza. Usporedbom ukupnih i dospelih obveza na kraju 2021. godine s istim obvezama na početku godine, dospjele obveze povećane su za 471.309.594 kune, a ukupne za 817.084.356 kuna.

U strukturi dospelih obveza na dan 31. prosinca 2021. godine, najveći udio čine dospjele obveze za zdravstvenu zaštitu i to u obveznom zdravstvenom osiguranju 737.568.515 kuna, a u dopunskom zdravstvenom osiguranju 711.011 kuna što čini 65,42% svih dospelih obveza.

Obveze za novčane naknade povećane su za 154.300.464 kune i iznose 356.830.550 kuna (31,62% dospelih obveza) i gotovo u cijelosti se odnose na dospjele obveze za povrat isplaćenih naknada plaće korisnicima državnog proračuna zbog izostanaka s posla zbog bolesti, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i naknada plaće braniteljima iz Domovinskog rata (342.210.076 kuna).

U okviru dospelih obveza za zdravstvenu zaštitu u obveznom zdravstvenom osiguranju (737.568.515 kuna) najveći dio čine dospjele obveze za lijekove na recepte u iznosu od 686.034.609 kuna (400.906.869 kuna na kraju 2020. godine) što je uz povećanje obveza za naknade glavni uzrok povećanja dospelih obveza HZZO-a na kraju 2021. godine.

Isto tako, od predviđenog povrata beskamatnog zajma u 2021. (koji je HZZO dobio kao kompenzacijsku mjeru za mjere pomoći gospodarstvenicima kojima je odgođeno plaćanje doprinosa) u iznosu od 30.000.000 kuna, preostala je obveza u iznosu od 17.400.567 kuna.

U strukturi nedospelih obveza, pored obveza za lijekove na recepte, ostalu zdravstvenu zaštitu i novčane naknade, najveća pojedinačna obveza odnosi se na beskamatni zajam u iznosu od 1.047.577.956 kuna koji HZZO ima obvezu vratiti u narednom razdoblju.

8. POTRAŽIVANJA

Ukupna potraživanja HZZO-a na dan 31. prosinca 2021. godine iznose 10.654.839.068 kuna, od čega ispravak vrijednosti potraživanja iznosi 3.459.096.740 kn.

Najveći dio potraživanja odnosi se na potraživanja za dane predujmove u javnom sektoru, koja na dan 31. prosinca 2021. godine državnim bolničkim zdravstvenim ustanovama iznose 2.983.127.059 kuna, a lokalnim zdravstvenim ustanovama 2.074.046.930 kuna, odnosno sveukupno 5.057.173.989 kuna.

Potraživanje za doprinose smanjeno je u odnosu na 2020. godinu za 8,4% i iznosi 3.040.894.279 kuna, dok potraživanja za premiju po policama Dopunskog zdravstvenog osiguranja iznose 1.646.313.979 kuna.

Ispravak vrijednosti potraživanja iznosi 3.459.096.740 kuna, od čega se najveći dio odnosi na sporno naplative doprinose (2.503.506.027,03 kune), koji su knjiženi temeljem izvještaja Porezne uprave o stanju sporno naplativih dugovanja poreznih obveznika na dan 31. prosinca 2021. godine (Porezna uprava vodi analitiku potraživanja za doprinose) te na potraživanja za premiju po policama dopunskoga zdravstvenog osiguranja (888.511.747,70 kuna).

9. FINANCIJSKI REZULTAT

Iz prikazanih financijskih pokazatelja proizlazi da je HZZO u razdoblju siječanj-prosinac 2021. godine ostvario ukupne prihode i primitke u iznosu od 32.786.242.111 kuna i izvršio rashode i izdatke u ukupnom iznosu od 31.038.544.344 kune, temeljem čega je ostvaren višak prihoda u iznosu od 1.747.697.767 kuna. Ovaj financijski rezultat predstavlja rezultat poslovanja obveznoga i dopunskoga zdravstvenog osiguranja, od čega se na dopunsko zdravstveno osiguranje odnosi višak prihoda od 221.619.014 kuna. Višak prihoda dodaje se na preneseni višak prihoda i primitaka iz prethodnih godina koji iznosi 608.704.279 kuna, iz čega proizlazi da višak prihoda i primitaka za pokriće u sljedećem razdoblju iznosi 2.356.402.046 kuna.

Slijedom prethodno iznesenog, sukladno Pravilniku o proračunskom računovodstvu i Računskom planu, iskazani višak prihoda s obzirom na modificirani način prikazivanja poslovnih događaja predstavlja razliku između naplaćenih prihoda i zaprimljenih računa u 2021. godini te u troškovima ne prikazuje stvarno doznačena sredstva bolničkim zdravstvenim ustanovama od strane HZZO-a. Naime, s obzirom na to da većina bolničkih zdravstvenih ustanova nisu ispostavile dovoljno računa za izvršeni rad (čime bi mogli pokriti doznačene avanse za redovna i dodatna sredstva tijekom godine), HZZO nije mogao sva doznačena sredstva prikazati kao trošak te financijski rezultat iskazan po modificiranom načelu ne prikazuje stvarno utrošena sredstva.

10. ZAKLJUČAK

Snažan gospodarski rast u 2021. godini (u odnosu na veliki pad u prethodnoj godini), iako promjenljivom dinamikom tijekom godine, u konačnici je imao pozitivan učinak na rast prihoda od doprinosa HZZO-a. Međutim, nastavak pandemije bolesti COVID-19 dodatno je povećalo troškove zdravstvene zaštite (troškovi testiranja, nabave cjepiva protiv bolesti COVID-19, mobilnih timova za cijepljenje, liječenje oboljelih, dodatna sredstva bolničkim zdravstvenim ustanovama s COVID odjelima, posebni dodaci na plaće zdravstvenim radnicima koji skrbe o COVID bolesnicima, privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad i sl.) što je dovelo do problema

u financijskom poslovanju kako u HZZO-u, tako i u cijelom zdravstvenom sustavu. Zbog toga je Ministarstvo financija, u cilju stabilizacije sustava, već u prvom kvartalu interveniralo ubrzanom povlačenjem sredstava iz proračuna HZZO-a i dodatnim sredstvima bolničkim zdravstvenim ustanovama zbog čega su donesene dvije izmjene i dopune financijskog plana u lipnju („Narodne novine“, broj 69/21.) i studenom 2021. („Narodne novine“, broj 122/21.) čime su se prihodi od proračuna povećali od inicijalno planiranih 2,760 mlrd. kuna na 6,818 mlrd. kuna ili za 4,058 mlrd. kuna od čega je bolničkim zdravstvenim ustanovama preko HZZO-a doznačeno 2,1 mlrd. kuna, a ljekarničkim ustanovama 1,738 mlrd. kuna. Time se postiglo da se dospjele obveze za lijekove na recepte i dospjele obveze bolničkih zdravstvenih ustanova prema dobavljačima za lijekove i potrošni medicinski materijal zadrže u prihvatljivim rokovima plaćanja.

Ukupni prihodi i primici HZZO-a ostvareni su u iznosu od 32.786.242.111 kuna, od čega su prihodi od doprinosa ostvareni u iznosu od 23.362.833.003 kune, što je 2.320.019.116 kuna ili 11,03% više u odnosu na izvršenje u 2020. godini. Prihodi od proračuna iz već spomenutih razloga, veći su 3.048.790.714 kuna ili 80,89% i iznose 6.818.005.710 kuna. Prihodi po posebnim propisima veći su 5,56% i iznose 2.587.182.144 kune.

Ostvarenim prihodima pokriveni su troškovi zdravstvene zaštite obveznoga zdravstvenog osiguranja u iznosu od 26.277.030.933 kune, dopunskoga zdravstvenog osiguranja u iznosu od 1.156.766.437 kuna, troškovi naknada od 3.168.724.519 kuna, troškovi stručne službe 423.423.022 kune i otpлата beskamtnog zajma u iznosu od 12.599.433 kune.

U okviru troškova zdravstvene zaštite najveći udio čini bolnička zdravstvena zaštita s iznosom od 10.626.704.429 kuna ili 21% više u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, potrebno je napomenuti da je bolničkim zdravstvenim ustanovama (kroz ubrzano povlačenje sredstava, dodatnim sredstvima iz proračuna i plaćanjem limita u 100 % iznosu neovisno o izvršenju) doznačeno 2,636 mlrd. kuna više nego je iskazano u troškovima zbog toga što bolničke zdravstvene ustanove (sukladno Pravilniku o proračunskom računovodstvu i računskom planu) nisu za sva dobivena sredstva ispostavile račune za izvršene zdravstvene usluge i HZZO ih nije mogao prikazati u troškovima. Pored povećanja troškova specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite od 15,79% zbog troškova velikog broja testiranja i troškova mobilnih timova za cijepljenje, najveće povećanje bilježi se u okviru aktivnosti „Ostala zdravstvena zaštita“ koja je izvršena u iznosu od 1.340.853.476 kuna ili 101,92% više u odnosu na 2020. godinu, od čega se samo na troškove cjepiva odnosi 740.035.253 kune (609,8 mil. kuna za cjepiva protiv bolesti COVID-19) i predstavlja glavni generator povećanja troškova ostale zdravstvene zaštite. Potrebno je naglasiti da su cjepiva protiv bolesti COVID-19 uvrštena u program cijepljenja za sljedeće trogodišnje razdoblje, zbog čega će u narednim godinama HZZO morati i dalje izdvajati značajan iznos za cjepiva.

Također je potrebno spomenuti da se u okviru ukupnih troškova zdravstvene zaštite samo u 2021. godini na troškove vezane samo uz bolest COVID-19 odnosi 1,921 mlrd. kuna te zajedno s ostalim troškovima HZZO-a vezanih uz COVID-19 u iznosu od 1,071 mlrd. kuna (naknade plaće zbog izolacije, cjepiva protiv bolesti COVID-19, nabavu lijeka Veklury (remdesivir), odobrenog lijeka protiv bolesti COVID-19 Ronapreve,

posebne nagrade zdravstvenim djelatnicima i dodatna sredstva (KB Dubrava i Klinika „Dr. Fran Mihaljević“) čine ukupan iznos od 2,992 mlrd. kuna COVID troškova HZZO-a u 2021. godini.

Iz prethodno opisanih financijskih pokazatelja proizlazi da je HZZO u 2021. godini uz ostvarene prihode i primitke u ukupnom iznosu od 32.786.242.111 kuna i ispostavljenih računa zdravstvenih ustanova za izvršene usluge (troškovi zdravstvene zaštite) te troškova naknada, stručne službe i otplate zajma u ukupnom iznosu od 31.038.544.344 kune ostvario višak prihoda od 1.747.697.767 kuna (od čega se na dopunsko zdravstveno osiguranje odnosi višak prihoda od 221.619.014 kuna).

Nakon kratkotrajnog pada broja aktivnih osiguranika u prethodnoj godini, u 2021. godini trend rasta broja aktivnih osiguranika ponovno se nastavlja. Naime, iako pandemija bolesti COVID-19 još traje i broj zaraženih je bio veći, posebice u prvom i zadnjem kvartalu, uz propisane epidemiološke mjere, procjepljivanjem stanovništva i turističkom sezonom iznad svih očekivanja (gotovo na razini 2019. godine) došlo je do značajnog rasta gospodarskih aktivnosti što je rezultiralo rastom BDP-a, a time i broja zaposlenih. Tako je prema evidenciji HZZO-a, prosječan broj aktivnih osiguranika u 2021. godini iznosio 1.613.090 što je povećanje od 2,41%, odnosno evidentirano je 37.898 više zaposlenih nego u 2020. godini. Međutim ukupan broj osiguranih osoba je u laganom padu te je evidentirano 4.148.091 osiguranih osoba ili 0,33% manje.

Ukupna stopa privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad povećana je i iznosi 4,00 (3,60 u 2020. godini). U strukturi ukupne stope, stopa privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad na teret poslodavca iznosi 1,97 i veća je 15,88 % od stope iskazane u prethodnoj godini kada je imala značajan pad. Stopa privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad na teret HZZO-a iznosi 2,03 (u istom razdoblju prethodne godine iznosila je 1,90) i povećana je 6,84%. Najveći utjecaj na povećanje stope na teret HZZO-a imalo je povećanje izostanaka s posla zbog bolesti (porast s 1,23 na 1,35). Prosječno dnevno s posla izostaje 64.430 zaposlenih od čega 31.744 zaposlenika na teret poslodavca (26.729 u 2020. godini), a 32.686 na teret HZZO-a (29.997 u 2020. godini) od kojih zbog bolesti izostaje 21.567 osoba (19.300 u 2020. godini), komplikacija u vezi trudnoće i poroda 6.622 osobe (6.982 u 2020. godini), izolacije 2.268 osoba (1.911 u 2020. godini) te pratnje i njege člana obitelji 2.229 osoba (1.804 u 2020. godini).

Stopa privremene nesposobnosti odnosno spriječenosti za rad zbog ozljede na radu i profesionalnih bolesti u 2021. godini iznosi 0,15, isto kao i u 2020. godini.

Nastavak težih uvjeta poslovanja i u 2021. godini odrazili su se na stanje ukupnih i dospjelih obveza HZZO-a. Tako su na dan 31. prosinca 2021. godine ukupne obveze iskazane u iznosu od 4.994.274.184 kune od čega su dospjele obveze 1.128.447.187 kuna ili 22,59% ukupnih obveza, a nedospjele 3.865.826.997 kuna ili 77,41%. Usporedbom ukupnih i dospjelih obveza na kraju 2021. godine s istim obvezama na početku godine, dospjele obveze povećane su za 471.309.594 kune, a ukupne za 817.084.356 kuna. U strukturi dospjelih obveza, najveća stavka odnosi se na obveze za lijekove na recepte u iznosu 686.034.609 kuna s kašnjenjem od 59 dana od dana dospijeca plaćanja računa. U strukturi nedospjelih obveza, najveća pojedinačna obveza odnosi se na beskamtni zajam u iznosu od 1.047.577.956 kuna koji HZZO ima obvezu vratiti kroz naredne dvije godine.



• Troškovi vezani uz Covid 1,9 milijardi kuna

• U 2021. godini 37.898 više zaposlenih nego u 2020. godini

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija

Margaretska 3, 10000 ZAGREB

www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.

Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI

za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979

za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Aktualna vrijednost mirovine od 1. srpnja 2022. povećana za 6,18 %

Na 18. sjednici, održanoj 24. kolovoza 2022., Upravno vijeće HZMO-a donijelo je odluke o usklađivanju mirovina od 1. srpnja 2022., a na temelju dobivenih službenih podataka Državnog zavoda za statistiku o indeksu potrošačkih cijena i nominalnom indeksu prosječne brutoplaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj za razdoblje I.-VI. 2022. u odnosu na razdoblje VII.-XII. 2021. Budući da je aktualna vrijednost mirovine (AVM) od 1. siječnja 2022. iznosila 73,13 kn, a stopa usklađivanja AVM-a od 1. srpnja 2022. iznosi **6,18%**, nova AVM iznosi **77,65 kn**, odnosno **10,31 EUR**.

Stopa usklađivanja aktualne vrijednosti mirovine, koja se primjenjuje 1. siječnja i 1. srpnja svake kalendarske godine, određuje se tako da se AVM uskladi po stopi koja se dobije zbrajanjem stopa promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena i stopa promjene prosječne brutoplaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi.

Mirovine povećane prema novoj aktualnoj vrijednosti isplaćuju se u **rujnu** (mirovina za kolovoz), zajedno s razlikom za srpanj 2022.

Također je donesena i **Odluka o najnižoj mirovini za jednu godinu mirovinskog staža** od 1. srpnja 2022., kojom najniža mirovina za svaku godinu mirovinskog staža od 1. srpnja iznosi 77,65 kn, odnosno 10,31 EUR, te **Odluka o osnovici za određivanje naknade zbog tjelesnog oštećenja i o usklađivanju novčanih naknada zbog tjelesnog oštećenja** od 1. srpnja 2022., kojom osnovica za određivanje naknade zbog tjelesnog oštećenja, nastalog zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, od 1. srpnja iznosi 1.778,45 kn, odnosno 236,04 EUR.

Dvojno iskazivanje mirovinskih primanja od rujna 2022.



Dvojno iskazivanje mirovinskih
primanja od rujna 2022.

hzmo

HRVATSKI ZAVOD ZA
MIROVINSKO OSIGURANJE

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje je, na temelju članka 42. stavka 6. Zakona o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, kao isplatitelj mirovinskih primanja i drugih primanja iz mirovinskog osiguranja, na obavijesti o mirovinskim primanjima za mjesec kolovoz, koja su isplaćena u rujnu 2022., **dvojno iskazao iznos za isplatu uz prikaz fiksnog tečaja konverzije**.

U skladu s Odlukom Vlade Republike Hrvatske o objavi uvođenja eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj od 21. srpnja 2022., nakon obračuna mirovinskih primanja koja će se isplaćivati od 5. rujna 2022. do 31. prosinca 2023., obvezno se dvojno iskazuje iznos za isplatu uz primjenu fiksnog tečaja konverzije, koji je određen **7,53450 kuna za jedan euro**, a prema članku 14. stavku 3. Zakona o uvođenju eura kao službene valute u RH, pri preračunavanju netoiznosa mirovinskog primanja za isplatu korisnicima primjenjuje se sljedeće matematičko pravilo zaokruživanja:

- ako je treća decimala manja od pet, druga decimala ostaje nepromijenjena
- ako je treća decimala jednaka ili veća od pet, druga decimala povećava se za jedan.

Korisnici kojima se mirovinska primanja isplaćuju na kućnu adresu preko Hrvatske pošte u navedenom razdoblju dobivat će obavijesti o mirovinskim primanjima s dvojno iskazanim iznosom za isplatu u kunama i eurima primjenom fiksnog tečaja. Korisnici kojima se mirovinska primanja isplaćuju na račune u bankama obavijesti će preuzimati na način koji su prethodno dogovorili s bankama.

Napominjemo da je iznos iskazan u eurima **informativnog karaktera** u svrhu dvojnog iskazivanja.

KORISNICI MIROVINA - isplata u kolovozu 2022.

Vrsta mirovine	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	492 674	2.908,86 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	46 099	3.828,44 kn
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	78 247	2.568,57 kn
Prijevremena starosna mirovina	207 277	2.814,42 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	377	3.110,24 kn
Invalidska mirovina	98 954	2.191,16 kn
Obiteljska mirovina	212 553	2.182,40 kn
UKUPNO - ZOMO	1 136 181	2.707,16 kn

Korisnici koji su u 2022. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO	Broj korisnika	Prosječna netomirovina
Starosna mirovina	13 127	2.761,80 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	3 737	3.577,90 kn
Prijevremena starosna mirovina	4 106	2.959,86 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	13	3.293,72 kn
Invalidska mirovina	1 233	2.084,73 kn
Obiteljska mirovina	7 002	2.284,44 kn
UKUPNO	29 218	2.751,28 kn

Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	108 620	4.170,14 kn
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	216 925	3.781,57 kn
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO-u	278 083	1.836,22 kn
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 748	7.658,34 kn

Ukupan broj osiguranika	1 645 750
Ukupan broj korisnika mirovine	1 230 173
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika	1:1,34
Prosječna neto plaća u Republici Hrvatskoj za lipanj 2022.	7.711 kn
Prosječna starosna mirovina ZOMO korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili u 2022. godini	2.946,23 kn
Korisnici mirovina - muškarci (46,09%)	567 043
Korisnici mirovina - žene (53,91%)	663 130
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	72 godine
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2022. godini - ZOMO	35 godina
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2022. godini - ZOMO	63 godine
Procjena potrebnih sredstva za isplatu mirovina i mirovinskih primanja	3.700.000.000 kn

Invalidi i nemoćni prepušteni birokraciji

Željko Tomas iz Imotskog je u invalidskoj mirovini od 1999. godine. Ima priznato tjelesno oštećenje od 80%, te 60% status Hrvatskog ratnog invalida. Prima mirovinu isključivo iz Hrvatske i to preko banke, što mu je tada bilo moguće, ali je u međuvremenu njegovo zdravstveno stanje pogoršano zbog toga što je bolestan, teže hoda i ne može dulje stajati. S obzirom da se zbog epidemije Covid-19 čekalo ispred banke po 3-4 sata, po kiši i vrućinama, Željko je 2. rujna 2021. godine podnio zahtjev HZMO-u, područnoj službi u Splitu/Imotskom u kojemu obrazloženo traži da mu se mirovina isplaćuje na kućnu adresu. Nije dobio pismeni odgovor.

Gospodin Tomas je naveo kako smatra da se radi o diskriminaciji na temelju zdravstvenog stanja, invaliditeta i dobi, te se opravdano pita - koga štiti HZMO, sa sumnjom kako „štiti inozemne banke koje pljačkaju građane“.

Posebno je naglasio kako se u njegovom kraju, u dalmatinskom zaleđu, masovno ukidaju bankomati i lokalni prijevoz, te je sve više ugroženih umirovljenika koji imaju pravo na mirovinu, ali teško mogu doći do nje jer im nije dostupno mjesto gdje bi je podigli, a prema Zakonu o mirovinskom osiguranju od 1. siječnja 2014. godine je ukinuta mogućnost dostave mirovine putem pošte za novoumirovljene.

Ignoriranje pravobraniteljice

Pučka pravobraniteljica kojoj je Sindikat umirovljenika Hrvatske po ovlaštenju Željka Tomasa podnio 5. studenoga 2021. godine pritužbu protiv diskriminacije, poduzela je potrebne korake da bi se zaštitilo njegovo pravo kao invalidne osobe, utoliko više što je pravo na mirovinu ostvario još 1999. godine, a dostava mirovina poštom je ukinuta za sve umirovljene nakon 1.1.2014. Time se zapravo negira vjerojatnost da će se zbog promjene zdravstvenog stanja vratiti pravo na dostavu mirovine do kućnog praga.

Postojeći Zakon o mirovinskom osiguranju kroz odredbe članka 96. neizravno i višestruko diskriminira umirovljenike na osnovi mjesta stanovanja (boravišta/prebivališta) i zdravstvenog stanja. Iako zakon naizgled vrijedi jednako za sve, prilikom primjene istog vidljiva je diskriminacija nemalog dijela umirovljenika.

Nije ostvarena jednaka mogućnost korištenja mirovinskih prava kod korisnika, jer ne postoji ista rasprostranjenost poslovnica banaka i bankomata diljem Hrvatske čime dolazi do geografske izoliranosti koju karakterizira i slabija gradska prometna povezanost. Kod slučaja geografske izoliranosti (npr. otoci i ruralna područja) treba uzeti u obzir da je riječ i o zgradama koje se nalaze u urbanim središtima, ali nemaju lift ili prilagođen pristup osobama smanjene pokretljivosti.

Što kad si polupokretan

Treba se skrenuti pozornost i na progresivnu zdravstvenu one-moćalost korisnika mirovine. Prilikom starenja dolazi do sve većeg broja zdravstvenih poteškoća koje često smanjuju mobilnost, a što nerijetko uzrokuje i padove koji u određenom broju slučajeva završe sa smrtnom posljedicom. Sindikat umirovljenika, te Željko Tomas smatraju da svakom umirovljeniku u bilo kojem trenutku, pri umirovljenju ili nakon umirovljenja, treba omogućiti mogućnost izbora načina dostave mirovine, a jednako pravo trebali bi imati i korisnici.

Još je jedan problem što je zbog epidemije ukinuto više od 200 poštanskih ureda diljem Hrvatske te je došlo do drastičnog prorjeđivanja ili čak ukidanja linija javnog prijevoza, što još više onemogućuje korisnike da dođu do svojih mirovina. U najavi je, podsjećamo, i skidanje oko 40 posto bankomata.

Napominjemo kako je broj korisnika mirovine kojima se putem

Hrvatske pošte dostavljala mirovina na kućnu adresu u 2021. iznosio oko šezdeset tisuća, a cijena koju hrvatske pošte naplaćuju za dostavu po mirovinskoj uplatnici iznosi manje od 20 kuna, što godišnje iznosi samo 1.273.280 kuna. I uz povećani broj korisnika, za sustav mirovinskog to je mali iznos u usporedbi s tragičnim posljedicama kad nemoćne starije osobe ne mogu doći do svoje mirovine.

Pučka pravobraniteljica prosljedila je slučaj na poduzimanje i od strane pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, koja je zahtjev ocijenila opravdanim te uputila upit Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike s prijedlogom za detaljnije reguliranje u članku 96. Zakona o mirovinskom osiguranju, kako bi se barem osobama s invaliditetom omogućilo pravo na dostavu mirovine poštom. No, savjetnik pravobraniteljice Fabijan Kraljević upravo je izvijestio SUH kako su 11.08.2022. zaprimili očitovanje Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike na Prijedlog izmjene i dopune Zakona o mirovinskom osiguranju u kojem su dobili sljedeći odgovor.

Izlike iz Ministarstva

Ističemo kako je zakonsko rješenje o isplati mirovina putem banaka vezano prije svega činjenicom da se radi o tehnološki sigurnijem načinu isplate od isplate u gotovom novcu. Nadalje, ističemo problem utvrđivanja zdravstvenog stanja kao jednog od razloga za odobravanje isplate mirovine putem pošte. Prije svega, postavlja se pitanje dokazivanja činjenice smanjenja mobilnosti uslijed bolesti i/ili starosti, kao i problem utvrđivanja kriterija te posljedično i negativan utjecaj na trajanje postupka ostvarivanja prava na mirovinu. Također, nije moguće predvidjeti broj korisnika koji bi se u slučaju izmjene ZOMO-a eventualno opredijelili za isplatu mirovinskih primanja putem pošte, a samim time, bez odgode, niti predvidjeti buduće troškove državnog proračuna jer bi takva procjena iziskivala analizu na temelju podataka o broju potencijalnih korisnika s narušenim zdravstvenim stanjem, odnosno prethodno definiranje i postavljanje kriterija za provođenje takve analize, u prvom redu uz smanjenje troškova isplate mirovina na teret državnog proračuna. Međutim, napominjemo, kako će se u okviru rada ranije spomenute Radne skupine za analizu stanja mirovinskog sustava izraditi zaključci koji će biti svojevrsna podloga za buduće unapređenje sustava i izmjene ZOMO-a te će se analizirati i razmotriti troškovi isplate mirovine putem pošte.“

Ured Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom iz navedenog odgovora razaznaje da se odbija njihov navedeni prijedlog uz izliku da su to dodatni troškovi za državni proračun premda je sama HP - Hrvatska pošta d.d. u državnom vlasništvu. Ostavlja se mogućnost rasprave o navedenom na Radnoj skupini za analizu stanja mirovinskog sustava. Trošak koji HZMO plaća po jednoj mjesečnoj dostavi mirovine je niži od 20 kuna, pa doista nije riječ o velikom trošku. Dakle, nakon ministra Miranda Mrišića koji je okrutno ukinuo pravo dostave mirovine poštom, svi su se ministri nastavili praviti kao da je riječ o vrlo kompliciranoj stvari. Isto postupi i novi ministar Marin Piletić. Kao da mu nije jasno koliko je teško nekom umirovljeniku ili korisniku nacionalne naknade spuštati se s brda i zabiti i podizati svoju mirovinu ili naknadu u udaljenoj banci ili pošti. Kao da političarima nije jasno da je riječ o temeljnom pravu – dostavi i dostupnosti mirovine. Tužno, zar ne.

Jasna A. Petrović





TROGIR

Uživali u siru

gdje su razgledali znamenitosti. Svakako neizostavan je bio posjet paškoj solani s prostranim bazenima soli, koja je i najveći proizvođač morske soli u Hrvatskoj. U solani su im objasnili tehnologiju proizvodnje soli, kako se skuplja, skladišti i pakira, te su naši umirovljenici bili oduševljeni viđenim.

Na povratku su članovi svratili u mjesto Kolan, u poznatu pašku siranu Gligora, gdje su ih srdačni domaćini upoznali s cijelim procesom proizvodnje sira te im ponudili besplatnu degustaciju. Također, članovi su po povlaštenim cijenama mogli kupiti sir, pa su se mnogi odlučili ne propustiti priliku.

Tonči Barada

Trogirski SUH-ovci 19. lipnja 2022. otisnuli su se na jednodnevni izlet na otok Pag. Posjetili su istoimeni grad na tom otoku,

VRBOVEC Bronca za juhu

I ovo ljeto održana je tradicionalna i najveća vrbovečka priredba, 41. po redu turističko – kulinarska manifestacija „Kaj su jeli naši stari“. Na priredbi, koja je trajala od 26. do 28. kolovoza, tradicionalno su sudjelovali i brojni članovi Podružnice SUH-a Vrbovec. Ovaj put sudjelovalo je čak 60 članica, koje su ispekle više od 100 protvana raznih domaćih kolača. Muška ekipa SUH-ovaca je pak bila zadužena za postavljanje, a kasnije i za demontažu, štanda na kojem su se nudili ti kolači.

Članice su se natjecale i u pripremanju

juha i bučnica. Stručni žiri u tročlanom sastavu predvođen poznatim chefom Tomislavom Špičekom odlučio je da su najbolju juhu napravile članice Udruge žena iz Pirakovca, drugo mjesto osvojile su žene Tučenika, a treće članice SUH-a Vrbovec. Bravo naši, Vrbovčani! Organizatori su SUH-u Vrbovec udijelili i specijalno „priznanje za međugeneracijsku solidarnost i suradnju“ zbog odlične suradnje s članovima DVD-a Peskovec, koji su se nalazili na susjednom štandu.

Zlatko Hržić



LABIN Prevencija raka dojke



Početak srpnja Podružnica SUH-a Labin u suradnji s Udrugom lige protiv raka Labin organizirala je predavanje na temu: „Prevencija raka dojke“. Predavanje je održala labinska stručnjakinja, Lorena Brnjac – dr. medicine, specijalistica radiologije. Po pojavnosti i smrtnosti, rak dojke je među najčešćim malignim bolestima kod žena, iako mogu oboljeti i muškarci, ali u neusporedivo manjem broju. Gotovo četvrtina od

ukupno oboljelih žena od karcinoma u Istarskoj županiji oboljele su od raka dojke, od kojih 80% oboljelih ima više od 50 godina.

Predavanje je održano s ciljem da se senzibilizira žene i da se osvijesti potreba i važnost redovnog odaziva na mamografske preglede, budući da postotak odaziva još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini.

Eni Modrušan

MIROŠEVEC

Oproštaj od Nade

Članovi Podružnice SUH-a Miroševac iz Zagreba 18. kolovoza bili su na Markovom polju na ispraćaju preminule članice Nade Lucić. Predsjednik podružnice Zvonimir Malnar u kratkom govoru istaknuo je velike zasluge Nade u osnivanju podružnice, kao i njezinom razvoju, te joj zahvalio na svemu što je učinila za tu podružnicu.

No, život teče dalje. Svake prve subote u mjesecu podružnica organizira zabavu, pa je tako i 3. rujna održano druženje članova uz pjesmu i ples, a okupljene je zabavljao bend iz Dugog Sela.

Zvonimir Malnar

SAMOBOR More i skijanje

Dvadeset članova SUH-ove udruge iz Samobora uživalo je u ljetnim radostima od 9. do 16. kolovoza 2022. u Postirama na otoku Braču. Po povoljnim cijenama smjestili su se u apartmansko naselje, gdje im je srdačni domaćin i po promotivnoj cijeni prodavao domaće vino, za razliku od okolnih kafića gdje su cijene bile paprene. Dvaput je održana zabava, doveden je lokalni glazbenik koji im je svirao i pjevao, a tijekom boravka na Braču organizirana su i dva dodatna izleta. Tako se jednom išlo u Bol na istom otoku, a drugi put se potegnulo do Omiša, gdje su se vozili brodom po rijeci Cetini i uživali u prekrasnom krajoliku.

Nije to bilo sve od kupanja i mora, pun autobus članova 23. kolovoza otišao je na jednodnevni izlet u grad Krk, gdje su se kupali na plaži Dražice. U prosto-

rijama udruge u kolovozu su održane i dvije zdravstvene radionice, teme su bila žalovanje te borba protiv stresa. Kroz cijelo ljeto triput tjedno, ponedjeljkom, srijedom i petkom članice se bave nordijskim hodanjem, uglavnom po okolici Samobora.

Vlatka Novosel



Posjet Ovčari i katedrali

Čak 60 članova podružnice SUH-a Rugvica 14. svibnja 2022. otišlo je na jednodnevni izlet u Vukovar, unajmljen je autobus na kat kako bi mogao povesti toliko broj zainteresiranih. Članovi su obišli vukovarsku bolnicu gdje su ispred ulaza zapalili svijeće, te su nakon toga otišli u posjet Ovčari gdje su odali počast žrtvama. Posjetili su i simbol Grada heroja, vodo-toranj, a položili su i cvijeće na grob legendarne doktorice Vesne Bosanac.

I na središnjem trgu položili su vijence za prvog hrvatskog predsjednika dr. Franju Tuđmana, a zatim su s vodičem obišli i prirodne i arhitektonske lokalitete, pa su puno toga saznali o prekrasnom dvorcu Eltz, a oduševila ih je i ljepota rijeka Dunava i Vuke. Članovi su se tako fotografirali i ispred



spomen-križa palima za Hrvatsku na ušću Vuke u Dunav.

Uslijedio je ručak, a nakon njega na povratku su svratili i do Đakova gdje su posjetili i znamenitu Katedralu sv. Petra.

Stjepan Sekulić

VELIKA GORICA „Desant“ na Jadran



Popuštanje pandemije u kombinaciji s organiziranošću i aktivnošću Podružnice SUH-a Velika Gorica rezultiralo je velikim uspjehom u upisivanju novih članova u udrugu. Tako je samo u ovoj godini upisano preko 60 novih članova, što je za svaku pohvalu. Ni ne čudi interes za upisom, jer podružnica radi punom parom. Tako je 9. lipnja 2022. organiziran jednodnevni izlet i posjet Muzeju krapinskih neandertalaca, nakon čega je uslijedio ručak i zabava u jednom restoranu.

Pjevački zbor podružnice „Turopoljska zvona“ 20. lipnja gostovao je u Vodnjanu u Istri, gdje su prvo pjevali na misi, a nakon nje održali koncert turopoljskih pjesama. Crkva je bila dupkom puna, ljudi su bili oduševljeni i pljeskali, a najviše ih je razgalila izvedba istarske himne „Krasna zemljo, Istro mila“. Tijekom srpnja i kolovoza organizirana su i četiri jednodnevna izleta na more, i to u Mošćeničku Dragu, Medveju, Omišalj i grad Krk. Bila je to prava uživanja.

Autobusi su bili puni do vrha, te nažalost često nije se moglo primiti sve zainteresirane. I nakon morskih radosti uslijedile su kontinentalne te se grupa članova 31. kolovoza brčkala u termama Topusko.

Stjepan Milobara

PODSLJEME Pohod na Divlje vode

Desetak članova Podružnice SUH-a Podsljeme iz Zagreba 22. lipnja pridružilo se članovima Matice umirovljenika Maksimir i KUD Dubrava, te su otišli na jednodnevni izlet u Bio park Divlje vode koji se nalazi pored Samobora. Članovi su uživali u prekrasnoj prirodi, čist zrak i gusta šuma upotpunjeni su i s malim zooškim vrtom, u kojem se nalazi poni konji za jahanje, ali i riblji vrt s ribogojilištem. Nakon razgledavanja uslijedio je ručak i daljnje uživanje u druženju i okolišu.

Mjesec dana kasnije SUH Podsljeme je zajedno s Društvom sportske rekreacije Novi Retkovec (sekcija Nordijsko hodanje) organizirao vrlo uspješan izlet od Ročićeva mlina do Gorskog zrcala na Medvednici. Dužina rute iznosila je 3,5 km, prvi kilometar je asfaltiran, a ostatak rute utabani šumski put bez kamenja. Suputnik im je bio i potok Trnava, koji im je uljepšao uspon.

Svake treće subote u mjesecu članovi se zabavljaju na plesnjaku u Domu Bidrovec, tako je bilo i 20. kolovoza, a dramska družina KUD Dubrava



izvela je i jedan krasni skeč, dok su svi prisutni uživali i u neodoljivim štrudlama koje je ispekla jedna vrijedna članica.

Ivan Ročić

PEŠČENICA Prekrasni Krk u mislima



Članovi SUH-ove podružnice iz zagrebačke Peščenice pronašli su svoju pravu malu ljetnu oazu na otoku Krku u istoimenom gradu. Naime, tijekom cijelog srpnja i kolovoza jednom tjedno odlazili su na jednodnevne izlete do tog grada, koji ih je oduševio svojom arhitekturom, ali i prekrasnim plažama. U svakoj turi autobusi su bili puni, do mora se pjevalo i zabavljalo, a prvi dolazak u srpnju značio je i ljubav na prvi pogled u novootkrivenu lokaciju za boravak i kupanje.

SUH-ovci su pronašli i idealnu plažu, Dražice, smještenu u istočnom dijelu grada, udaljenu desetak minuta hoda od centra. Oko plaže se nalazi gusta borova šuma koja daje hlad, a u blizini su i kafići i restorani te su naši penzići bili doista prezadovoljni svojim jednodnevnim izletima do mora.

Mirjana Novačić



VRGORAC

aktivnosti

Tura po Albaniji i Makedoniji

donske obitelji izrađuju na originalan način i čuvaju tajnu najbolje izrade.

Ono što se zna je da kvaliteta i sjaj emulzije nakita se dobivaju od ljuskica endemske ribe plašice koja živi u jezeru. Tijekom boravka u Makedoniji naši umirovljenici su obišli i Ohrid i tamošnje jezero, kao i čuveni manastir sv. Nauma. Posljednji dan bio je planiran obilazak glavnog grada Albanije, no zbog dolaska francuskog visokog državnika bio je blokiran prilaz centru. Zato su obišli Skadar, popularno turističko odredište u Albaniji smješteno na istoimenom jezeru. Iznenadila ih je uređenost tog grada, prije svega lijepo zelenilo, puno stabala maslina i oraha.

Bilo je to prekrasno putovanje, obilježeno smijehom i dobrim društvom. Svi jedva čekaju novo putovanje.

Senka Erceg

DUBROVNIK U posjetu Franjevcima

Dubrovačka podružnica SUH-a 4. i 5. lipnja organizirala je dvodnevni izlet u Bosnu i Hercegovinu. Prvi dan sudionici izleta posjetili su Tomislavgrad. Bili su više nego ugodno iznenađeni. Obišli su baziliku, franjevačku knjižnicu, franjevački muzej "Fra Jozo Križić", gdje su bili dočekani vrlo srdačno. Oduševilo ih je povijesno blago i prostor, a zadivljeni su bili i prirodom te gostoljubivim domaćinima koji su se trudili prezentirati svoj grad.

Nakon Tomislavgrada posjetili su Ramu i tamošnji franjevački samostan u kojem se nalazi i Etnografski muzej, koji je postavljen u starom dijelu samostana. Riječ je o jedinstvenoj građevini u BiH, sagrađenoj 1857. godine. U njemu je prikazana povijest života stanovnika ramskog kraja. Pravu prirodnu ljepotu čini Ramsko jezero sa svojim otocima. Otok Ščit spojen je s nasipom i na poseban način uljepšava ovo jezero svojim izgledom i sadržajem.

Drugi dan posjetili su skijaški centar u Kupresu, gdje su ih oduševila



valovita brda, vijugave rijeke i prostrane šume. Savršeno mjesto za opuštanje i uživanje. Na povratku kući svi su bili oduševljeni i sretni sa željom da se ponovno vrate u tu lijepu prirodu.

Zorana Koroman

ISTARSKA ŽUPANIJA

O izmjenama Statuta SUH-a

Sjednica Skupštine ŽP SUH-a IŽ održana je 9. lipnja 2022. u Hotelu Lovac u Pazinu. Dnevni je red bio opširan, jer je trebalo razmotriti Izvještaj za 2021. godinu, koji je obuhvaćao i izvještaj o radu, ali i financijski izvještaj. Predsjednica ŽP Đina Šverko svim je članovima uz poziv poslala oba pismena izvješća, pa je bilo lako pratiti rad.

Posebno je naglašeno da je zbog već poznate situacije zbog Covida, smanjen broj

članova, odnosno članarina nije naplaćena kao ranijih godina. Diskusija je bila i u vezi statusa podružnica i udruga u SUH-u. Prihvaćen je i financijski izvještaj. Izvršen je i rebalans financijskog plana za 2022., jer su se promijenili neki iznosi koji su se očekivali od pojedinih jedinica lokalne samouprave, ali i Istarske županije.

Posebno je bilo govora o sportskoj aktivnosti i o tome da se 7. listopada 2022. u Puli

održavaju XII. Sportske igre SUH-a Istarske županije, jer je ove godine Pula domaćin. Najveći problem je pokriće troškova igara. Rasprava je bila i u vezi aktivnosti za izmjenama i dopunama Statuta SUH-a, kao i za godišnji seminar bratimljenih podružnica SUH-a i SPI CGIL iz Italije. Nakon sjednice predstavnici istarskih podružnica podružili su se i počastili s maremdom.

Bruna Jovanović

PULA Izložba pulskog festivala

Pulski filmski festival igranog filma bilježi 69. godinu od osnutka. Tim povodom kao ljubitelj sedme umjetnosti, Silvano Jelenić, predsjednik ogranka Bolnice i Istarskih domova zdravlja podružnice SUH-a Pula-Pola, u prostorijama podružnice postavio je izložbu s plakatima, fotografijama, razglednicama, ulaznicama, suvenirima i knjigama s tog festivala u yu-razdoblju od 1954. do 1990. godine. Na festival su dolazili brojni velikani, glumci, redatelji i novinari iz Australije, SAD-a, Njemačke, Francuske, Italije, Skandinavije, Engleske.

Među fotografijama izložbe se nalaze i one velikana hrvatskog filma – Ene Begović, Mire Furlan, Ivica Vidovića, Borisa Dvornika koji su dobrim ulogama se proslavili u cijelom svijetu. Posebno se ističu plakati filma H8, Deveti krug, Ne okreći se sine, film Branka Bauera nagrađen s tri zlatne Arene.

S.J.



Ljetni piknik na Psunju

Podružnica SUH-a Nova Gradiška sredinom kolovoza organizirala je već tradicionalni ljetni piknik na izletištu Strmac, koje se nalazi na obroncima Psunja. Općina Cernik izašla je ususret te je dala na korištenje sportsku zgradu, a organizacija cjelodnevnog druženja bila je zaista na visokoj razini. Prije zajedničkog ručka predsjednica podružnice Vesna Valenta pozdravila je sve prisutne te ih podsjetila da SUH u kolovozu slavi 30 godina od osnutka. Na kraju im je zaželjela i ugodan boravak na pikniku.

Osim uživanja u dobrom jelu, održan je i turnir u belotu na kojem su sudjelovala tri para, te su na kraju svi sudionici natjecanja na poklon dobili karte i kavu, ali i diplomu za osvojeno mjesto. Osim članova podružnice, na druženju su sudjelovali i gosti SUH-a iz Brodsko-posavske županije, kao i Podružnice SUH-a iz Sikirevaca, te stalna pratiteljica novinarka Radio Prkosa iz Nove Gradiške



Zlata Pazman Petrić. Svim gostima na kraju druženja uručene su zahvalnice za dolazak i sudjelovanje na pikniku.

Treba napomenuti da je bio izuzetno vruć dan, čak 35 stupnjeva Celzijevih, no to nije pokvarilo zaista ugodno druženje koje je trajalo do predvečer. Očekivano, svi su bili jako zadovoljni i poželjeli su da se vrlo brzo ponovno vide.

Vesna Valenta

DUGO SELO Morske radosti u Crikvenici



Članovi udruge SUH-a Dugo Selo tradicionalno su i ovo ljeto uživali na odmoru u Crikvenici u Thalassoterapiji. Čak 44 člana uputila su se 31. srpnja na desetodnevni

boravak u specijalnoj bolnici, koja se nalazi tik do mora. Tako su članovi, osim uživanja u kupanju i suncu, ovisno o potrebama koristili i kapacitete bolnice kako bi obavili zdravstvene preglede ili čak odradili i mini programe rehabilitacije. Ne treba ni govoriti koliko je boravak ispunio naše umirovljenike pozitivom, a kako i ne bi kad su se družili, pjevali, plesali i uživali u ljetnim radostima.

No, i prije odlaska u Crikvenicu penzići Dugog sela su odradili zagrijavanje pa su početkom srpnja otišli na jednodnevni izlet u Novi Vinodolski, koji je također bio pun pogodak, jer su otišli za vrijeme radnog dana te na plažama nije bilo gužvi. Nakon morskih radosti druženje se prebacilo u prostorije udruge, te je 26. kolovoza održan i tradicionalni plesnjak, koji se održava svakog zadnjeg petka u mjesecu.

Milivoj Marić

BJELOVAR Vrijeme ih pomazilo

Članovi bjelovarske podružnice SUH-a, njih 48, boravilo je u lipnju 2022. godine 10 dana u specijalnoj bolnici Thalassoterapija u Crikvenici. Vrijeme ih je pomazilo, jer je već u lipnju more bilo dovoljno toplo, pa su mogli uživati

u kupanju. Dana 25. srpnja održana je i izvještajna skupština podružnice na kojoj su napravili malu retrospektivu onoga što su radili tijekom godine, od posjećivanja starijih članova u domovima, posjet Sigurnoj kući, do pečenje kolača...

Nakon toga u srpnju 38 članova je boravilo sedam dana u bjelovarskom odmaralištu u Novom Vinodolskom, u kojem su cijene za umirovljenike iz Bjelovara pristupačne. Druga grupa u istom odmaralištu je boravila u kolovozu, čak deset dana. Bio je to pravi odmor.

Ana Široki

DONJI MIHOLJAC Marljivost nagrađena morem

Dugo toplo ljeto je iza članova udruge SUH-a Donji Miholjac. Nakon što su u lipnju održali redovnu godišnju izvještajnu skupštinu, 18. srpnja organizirana je i akcija uređivanja okoliša ispred prostorija udruge. Radnoj akciji odazvala su se čak 24 člana/ice udruge, te je u vrlo brzom roku očišćen prostor te obojene ograde i klupe. Dakako, poslije toga su se okrijepilo i pićem i slavonskim slasticama.

Vrijedni Slavonci zasluženo su otišli na more, u Thalassoterapiju u Crikvenici, i to u dvije ture po tjedan dana. Prva tura od čak 51. člana otišla je 24. kolovoza, te su 22 člana ostala još tjedan dana, a u drugoj turi im se priključilo još 20 članova, tako da je na moru uživao čak 71 SUH-ov penzić iz Miholjca. Dio članova iskoristio je boravak u bolnici za rehabilitaciju i zdravstvene preglede, a za obje ture organizirana je i po jedna zabava.

Zlatko Risek



Pomladite se za 25 godina

Najnovija istraživanja ukazuju da čak i umjerena tjelovježba može usporiti pojavu učinaka starenja - i ustvari okrenuti proces starenja u obrnutom smjeru. Među uočenim koristima su poboljšana srčana i plućna funkcija, povećana mišićna snaga, čvrstoća kostiju, brži refleksi i smanjena sklonost depresiji.

Nedostatak fizičke aktivnosti je odgovoran za oko polovicu pada u fiziološkim funkcijama organizma, koji se normalno javlja između 30. i 70. godine života. Tjelovježba u srednjoj i starijoj životnoj dobi može vratiti biološki sat za čak 10 do 25 godina. Štoviše, rezultati ispitivanja pokazuju da se poboljšanja mogu postići bez obzira kada u životu osoba počne s tjelovježbom. Vi ne morate trčati maraton kako biste ubirali koristi. Malo više od brzog hoda, dakle lagano trčkanje, kroz 30 minuta, 3 ili 4 puta tjedno, može vam pribaviti deset godina pomlađivanja.

Iznenadujuća istraživanja

Istraživanja obavljena u zadnja dva desetljeća pobila su prošireno mišljenje da stariji ljudi ne mogu poboljšati fiziološke funkcije svojeg organizma i da u najboljem slučaju mogu samo usporiti njihov pad. Jedno nedavno ispitivanje provedeno je u Andrews gerontološkom centru, sveučilišta Južna Kalifornija, na više od 200 muškaraca i žena, u dobi od 56 do 87 godina. Oni su bili uključeni u fitness program, koji je uključivao naizmjenično hodanje i lagano trčkanje, jednostavnu gimnastiku i vježbe istezanja.

Nakon šest tjedana, njihov krvni tlak je pao, smanjilo se tjelesno masno tkivo, povećana je maksimalna potrošnja kisika i nervna napetost je smanjena.

„Muškarci i žene od 60 i 70 godina postigli su takvu kondiciju i krepost kakvu imaju oni za 20 do 30 godina mlađi“, kazao je prof. Charles Godfrey, specijalist za medicinsku rehabilitaciju, inače voditelj spomenutog ispitivanja. Valja napomenuti da je i kvaliteta života mnogo bolja u onih starijih ljudi koji su fizički aktivni, nego kod onih koji dan provode na kauču, dremuckajući pred televizorom.

Tjelovježba snižava puls, srčanu frekvenciju za vrijeme mirovanja, a povećava količinu krvi istisnutu iz srca kod svakog otkucaja. Osim toga, u bilo kojoj dobi, tjelovježba povećava

sadržaj kalcija u kostima, što rezultira povećanoj otpornosti kostiju na lomljenje.

Ipak postoji „ali“

Razumljivo, tjelovježba u starijih ljudi nije bez rizika. Valja izbjegavati skakanje (npr. preko konopca), udaranje ili brzo trčanje. A koje vrste tjelovježbe su dobre? Idealna vježba izdržljivosti za većinu starijih ljudi je žustar, brz hod. Plivanje također može biti odlična tjelovježba, kao i kućni bicikl ili sprava za veslanje u kući. Kad se izabere jedna ili više takvih športsko - rekreativnih aktivnosti, onda je najbolje to obavljati 25 do 30 minuta, 3 do 5 puta tjedno.

Vježbe mišićne snage trebaju se također obavljati 3 do 5 puta tjedno. Mogu se upotrebljavati lagani utezi za ruke i noge ili druge slične sprave ili provoditi vježbe podizanja nogu u ležećem položaju, pritiskanje prstima itd. Ne smije se zaboraviti ni na vježbe savitljivosti, elastičnosti. Vježbe istezanja mišića, tetiva ligamenata valja obavljati polagano.

Savjeti kako vježbati sigurno

Obavite liječnički pregled i posavjetujte se sa svojim doktorom; s tjelesnim vježbanjem počnite polako; napore povećavajte vrlo postupno. Budite svjesni granica svojih mogućnosti. Ako ste pretjerano umorni, imate problema sa spavanjem ili stalne bolove, vjerojatno vježbate previše.

Vježbajte redovito. Treba mnogo tjedana, čak mjeseci, kako bi se postigla dobra kondicija, međutim ona može biti izgubljena za jedan ili dva tjedna fizičke neaktivnosti.

Zagrijte se prije vježbanja. Ispravno zagrijavanje (istezanje, lagano hodanje) kroz 5 do 10 minuta štiti srce, mišiće i zglobove od ozljeda. Smirite se poslije tjelovježbe. Nikad nemojte napornu vježbu naglo prekinuti. Hodajte još barem dvije minute nakon tjelesnog vježbanja i neka prođe barem pet minuta prije nego odete pod tuš (radije topli, nego vrući!).

Danas milijuni ljudi trče, voze bicikl, plivaju i hodaju prema zdravijem, zadovoljnijem životu. Zašto se ne pridružiti toj zabavi u granicama svojih mogućnosti?

dr. Ivo Belan

ALARMNI SUSTAV

Hitna pomoć na dlanu

Hrvatska je, nažalost, još miljama daleko od razvijenih zemalja po pitanju skrbi za osobe starije životne dobi. I dok i dalje ne postoji strategija kako skratiti liste čekanja u hrvatskim bolnicama ili domovima za starije osobe, u Engleskoj, u okrugu Zapadni Yorkshire, imaju vrlo uspješan model.

Naime, čak 7.000 starijih osoba koji su bili hospitalizirani besplatno koriste takozvane digitalne alarme, zapravo posebne telefonske uređaje kojima u hitnom slučaju mogu nazvati kontrolnu službu, koja će im, ovisno o njihovim potrebama, nazvati člana obitelji, prijatelja, susjeda ili hitnu

pomoć. Dovoljno je pritisnuti jednu tipku koja će ih spojiti sa kontrolnom službom, što je korisno pogotovo za one koji se ne znaju služiti modernim mobitelima.

Uređaji imaju višestruku korist, jer pomažu bolnicama u upravljanju protokom pacijenata, odnosno smanjuje se rizik od ponovnog dugotrajnog prijema u bolnicu kad na vrijeme nije pružena medicinska pomoć, a ujedno pravovremenim pružanjem zdravstvene skrbi se spašavaju ljudski životi.

Bitna korist je i što uređaji pomažu starijim osobama da žive samostalno, znajući da će im ako im zatreba bilo



kakva pomoć vrlo brzo ona i stići. Time se smanjuje pritisak i na bolnice, ali i na domove za starije osobe jer se potiče što duži ostanak starijih osoba u svom domu, objasnili su iz lokalnog kabineta za zdravstvo i socijalnu skrb.

Povratak na ajnpren juhu

U posljednje vrijeme okruženi smo brojnim negativnim vijestima i problemima pa se često pitamo kako se nositi sa svim tim negativnim emocijama? Već mjesecima nam govore da stiže toplinski val, stiže novi virus, stižu visoke cijene, prijeti glad, smrzavanje, ovrhe... Svjedoci smo posljedica suša, požara, presušenih riječnih korita.. I onda, opet globalno, stalno se spominje strah od gladi, bolesti, moguće nuklearne katastrofe, ratova! Pri tom najteže je umirovljenicima.

U vrijeme koronavirusa, koje će ostati zapamćeno kao jedno od najspecifičnijih razdoblja u novijoj povijesti, počelo je pustošenje dućana. Kupci su u velikim količinama kupovali prehrambene proizvode i proizvode za osobnu higijenu, zamrzavali svinjske polovice, kiselili zelje, skladištili krumpire i jabuke po podrumima. Val pustošenja polica u trgovinama nastavio se prošle jeseni, kada su cijene nekih namirnica, primjerice ulja, počele naglo rasti. U međuvremenu, svjedoci smo svakodnevnih promjena cijena od osnovnih živežnih namirnica do goriva.

„Kada bismo samo mogli izaći na kraj s našim novcem za hranu do kraja mjeseca“, veoma često govore mnogi potrošači. Živimo u vremenu galopirajuće inflacije i znatan dio prihoda, samci čak i do 50-60 posto mirovine, mora se izdvojiti za hranu i higijenu.

Možemo li racionalnom kupovinom uštedjeti za hranu? Kažu - kupujte promišljeno i vidjet ćete da ćete s manje novca zdravije jesti! Pa da vidimo kako je to!

Kada sastavljamo naš jelovnik, trebali bismo uzeti u obzir cijenu proizvoda koje ćemo prikupiti na akcijama ili popustima. Trebamo listati kataloge i uspoređivati! Pri kupovini treba voditi računa i o tome kako odbaciti što manje listova salate ili kupusa. Krumpir je jeftina i zdrava namirnica i poželjno ga je imati u stanu u malo većoj količini. Zahvalna je i tjestenina. Brzo se priprema i dovoljno je malo ulja i začinskog bilja pa da bude ukusno jelo. Često se govori i o tome da treba stalno gledati što se sve može skuhati od postojećih namirnica koje posjedujemo. Jeftinije je kupiti npr. voće na akciji i skuhati džem nego kupiti gotov u dućanu. Može se pripremiti i mala zimnica. Što ne biste ukiselili malo zelja?

Došlo je vrijeme reciklaže kako u sastavljanju jelovnika tako i u odijevanju. Sjećam se kako je jedna modna dizajnerica iz Urugvaja 2017. godine predstavila svoju kolekciju od recikliranih tkanina, koje su godinama stajale u skladištu, pa su mnogi to dočekali kao nespojivo s blještavim svjetskim luksuzom. Ubrzo se pokazalo da



je to postala realnost. Svijet, koji je mislio da je nezaustavljiv u svom razvoju, preko noći se suočio s pandemijom.

Kao i u vrijeme pandemije, i danas, kada smo suočeni s visokim cijenama trebamo se prisjetiti starih recepata naših baka. Možemo kuhati bijelu kavu od cikorije za doručak ili, primjerice, juhu sa zafri gom, popularnu ajnpren juhu na kakvoj su odrasle naše bake. Jedna moja poznanica umirovljenica kaže da su te juhe praktične jer se mogu upotrijebiti i različiti ostaci jela. Brašno se proprži svjetlije ili tamnije, zalije se najprije hladnom, a zatim toplom vodom i kuha oko 10 minuta.

„Ako u svemu možete pronaći tračak humora, čak i u siromaštvu, onda možete sve i preživjeti“

Mogu se raditi i guste juhe od povrća. Izriba se jedna mrkva, korijen peršina i celera, nareže jedan list kelja ili kupusa i kuha u vodi u koju se uspe malo ulja i stavi sol, i po želji začini. Kada jednog dana shvatiš kako se nemaš na koga osloniti, u potpunosti se okreneš sebi i počneš aktivno rješavati svoje probleme.

Hoćemo li, kako je to znao poetski sročiti Antun Branko Šimić, živjeti od podneva do podneva: „O čuti, jadno tijelo, zaboravi jelo i jedi strpljenje!“ Glad je stara kao čovječanstvo - još stari povijesni nalazi

iz oko 2.650 godine pr. Kr. iz doline Nila opisuju sedam gladnih godina i posljedice koje su se osjetile još dugo vremena nakon toga. Definirati glad istovremeno je i vrlo jednostavno i vrlo kompleksno. Svi smo mi, barem ponekad, osjetili glad – fiziološku potrebu da napunimo „prazan želudac“ i spriječimo grčeve u trbuhu. Gladnih ljudi ima milijarda na svijetu. A bit će i sve više hrvatskih umirovljenika. Mora li to uvijek biti kazna i presuda?

Siromašna žena s petog kata naše zgrade, uvijek marljiva i užurbana, čistila je lift, prala stubište, ali iz njenog stana su uvijek izlazili zavodljivi mirisi, a naročito je voljela darivati djecu u susjedstvu kolačima, zlevankama, perama, gužvarama, lažnim kremšnitama, kolačima s ribanim jabukama. Svi susjedi s kata su joj pred vratima ostavljali vrećice s plastičnim bocama od kojih je živjela jer joj je penzija iznosila samo 1.250 kuna. Da, i u siromaštvu se krije bogatstvo, jer to je bila čista razmjena ljubavi.

Trebamo li se bojati zime - gladi i smrzavanja u stanovima? Pobijedite strah! Ispicite siromaški kolač i skuhaite čaj kao na engleskom dvoru, te pozovite stare prijateljice u posjet. Korona nas je ubila u pojam, prestali smo se posjećivati i zbog siromaštva i straha od bolesti i smrti. Vratite svoja prijateljstva, obilazite muzeje i trgovačke centre, tamo se grije i zimi; uzmite knjigu i sjednite u javni prijevoz, vozite se tramvajem u krugovima i radujte se svakom razgovoru sa susjednom putnikom ili putnikom. Bolne situacije možete uvijek okrenuti na smijeh. Ako u svemu možete pronaći tračak humora, čak i u siromaštvu, onda možete sve i preživjeti.

I ono što je najvažnije: sretan je čovjek onaj koji nije kriv zbog siromaštva svojih bližnjih. Neka taj teret nose oni koji donose politike koje su osiromašile narod.

Drenka Gaković

Povećanje mirovine nije isto za sve

Pitanje: Po kojoj se osnovi i u kojoj proceduri usklađuju i povećavaju mirovine? U novinama piše jedno, a onda ispadne drugačije? Zar ne bi bilo jednostavnije da svi dobiju isti iznos i sve se brzo riješi? **(Z.K., Zagreb)**

Odgovor: Postupak i model određivanja mirovine, kao i njihovog redovitog usklađivanja propisan je Zakonom o mirovinskom osiguranju (ZOMO). Temeljem članaka 94. i 98. ZOMO mirovine se usklađuju 1. siječnja i 1. srpnja svake godine prema novoj aktualnoj vrijednosti mirovine koja se izračunava temeljem promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnom polugodištu i stope promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u RH u prethodnom polugodištu. Dakle, na bazi podataka Državnog zavoda za statistiku, HZMO utvrđuje novu aktualnu vrijednost mirovine. Ti podaci moraju biti službeno utvrđeni i objavljeni, a nakon toga slijede isplate, koje za drugi dio godine uobičajeno budu s mirovinama u rujnu. Samo određivanje mirovine bazirano je na modelu koji se temelji na godinama staža i uplatama u mirovinski fond te je nastavak modela radnog sustava te prava i obaveza stečenih radom. Zbog toga se i model usklađivanja mirovina bazira na određivanju postotka povećanja mirovine pa time povećanje ne može biti jednako za sve.

Tko je nasljednik kad nismo imali djece?

Pitanje: Živjela sam sa suprugom 20 godina, zajedno smo sagradili kuću koja je upisana na njegovo ime. Suprug je bio invalid u kolicima i ja sam ga njegovala, vozila doktoru i u bolnice koje su udaljene od nas, ali obavljala i gotovo sve poslove za kuću i oko kuće. On nije mogao, a financijsko stanje je bilo loše, jer je on ostvario samo invalidninu, a ja sam ipak stekla mirovinu. Zajedničke djece nismo imali. Suprug je umro i sada će biti ostavina. Pored nas cijelo vrijeme živi njegova majka koja nam nikada nije htjela pomoći ni na jedan način, čak i kad je mogla ili čak niti za najobičnije jednostavne stvari, na primjer da suprugu donese kruh iz dućana dok bi ja bila na poslu. Svog je sina zanemarivala i sigurno nije „zaslužila“ da ga naslijedi. Kažu mi da ću ja sada biti zajedno nasljednica sa svekrvom. Zar ja nisam u prvom nasljednom redu i trebala bih isključiti svekrvu koja spada u drugi nasljedni red? **(K.Z., Pula)**

Odgovor: Sukladno odredbama Zakona o nasljeđivanju, točno je da prvi nasljedni red isključuje drugi. Međutim, navedeni Zakon određuje i to da bračni drug u slučaju nepostojanja potomaka iza umrlog, prelazi u drugi nasljedni red s roditeljima umrlog ili umrle. Dakle, kada postoje potomci tada je bračni drug u prvom nasljednom redu s njima, a kada ne postoje tada on ide u drugi nasljedni red s roditeljima. Dakle, Vaša svekrva je s Vama zakonski nasljednik iza Vašeg pokojnog supruga i imovina će Vam pripasti u jednakim dijelovima. Predlažemo da s osnove bračne stečevine zatražite priznavanje Vašeg dijela ostavine, ali će u ostalom dijelu koje nije bračna stečevina, svekrva i dalje biti nasljednik zajedno s Vama.

K tome, Vi imate pravo potraživati povrat dijela troškova pogreba, a nasljednici odgovaraju za dugove ostavitelja sukladno udjelu u nasljedstvu. Svekrva se, kao i svaki nasljednik, može odreći nasljedstva pa u tom slučaju ne bi sudjelovala u nasljeđivanju ni imovine niti eventualnih dugova. Ukoliko smatrate da je svekrva nedostojna da naslijedi išta iz svoga sina, istaknite to na ostavinskoj raspravi i navedite argumente, a javni bilježnik koji vodi postupak će o tome odlučiti.

Otpremnina prije odlaska u mirovinu

Pitanje: Uskoro se spremam u mirovinu, a prema Kolektivnom ugovoru otpremnina nam je 8.000 tisuća kuna bez obzira na godine staža. Negdje sam pročitala da poslodavac ne smije isplatiti manje od jedne trećine prosječne plaće zadnja tri mjeseca za svaku godinu provedenu u firmi. Da li ja imam pravo žalbe u slučaju da dobijem samo 8.000 tisuća kuna i tražiti što mi „zakonski“, pripada, bez obzira na Kolektivni ugovor. **(M.Č., Buje)**

Odgovor: Otpremnina koju spominjete je u smislu čl. 126. Zakona o radu, a čiji je smisao u ublažavanju posljedica otkaza za radnika. Dakle, u slučaju da poslodavac otkazuje ugovor o radu radniku nakon dvije godine neprekidnog rada, ne smije odrediti otpremninu u iznosu manjem od jedne trećine prosječne mjesečne plaće koju je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu, za svaku navršenu godinu rada kod toga poslodavca. Ni Zakon o radu, niti drugi propisi ne propisuju pravo radnika na otpremninu koja radniku pripada jer radnik odlazi u mirovinu. Takvo pravo se naravno može ugovoriti ugovorom o radu, kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu, no ne postoji obaveza. Prema podacima koje ste naveli u upitu, po zakonu Vam ne pripada otpremnina, ali Vi na nju imate pravo ako je određena Kolektivnim ugovorom. Zato predlažemo da prihvatite otpremninu koja Vam je tako određena.

Želim tužiti kćer za uzdržavanje

Pitanje: Cijeli život brinula sam za svoje kćerke i osigurala im školovanje, stan i sigurnu materijalnu budućnost. I svoju imovinu upisala sam na njihovo ime, naročito zbog ružnog razvoda. Sad sam vrlo bolesna i u mirovini sam, moje materijalne mogućnosti su puno lošije. Sada si ne mogu priuštiti puno toga i tražila sam svoju kćer koja ima mogućnosti da mi pomogne, ali ona ne želi. Koje su moje mogućnosti da tužim kćer za uzdržavanje? **(D.M., Zagreb)**

Odgovor: Prema odredbama Obiteljskog zakona punoljetno dijete je dužno uzdržavati roditelja koji nije sposoban za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine. Ukoliko to punoljetno dijete dobrovoljno ne čini, roditelj može jedino tužbom za uzdržavanje pokrenuti sudski postupak, a sud tada presudom može obvezati dijete da uzdržavanju roditelja pridonose prema svojim mogućnostima i potrebama roditelja. Sud može odbiti zahtjev za uzdržavanje ukoliko roditelj nije ispunjavao svoju obvezu uzdržavanja prema djetetu kad je to zakonski bio dužan.

pravni
savjeti



Odgovara:
Štefica Salaj
dipl. pravnica

Besplatno
pravno
savjetovanje
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/4655111/244
ili 01/4615797
e-mail:
suhsavjetovaliste
@gmail.com

Fridrih Moretti, legenda Podružnice SUH-a Split

Vlast je neosjetljiva i prema svojim roditeljima



„Živimo nikad gore. U „mraku komunizma“ udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći bio je 85 posto, a sad, prije usklađivanja mirovina, je pao na 35 posto“

Ako netko zaslužuje naziv legende Sindikata umirovljenika Hrvatske, to je svakako Fridrih Moretti. SUH je 18. kolovoza proslavio 30. rođendan, pa je intervju s kolegom Morettijem, koji je gotovo od samih početaka u našoj udruzi, bio pun pogodak. Naime, Moretti je skupio čak 28 godina „staža“ u SUH-u boreći se za prava umirovljenika i starijih osoba. Iako je nažalost izgubio vid, u 91. godini života to ga ne sprječava da i dalje prati zbivanja u vezi umirovljenika i općenito cjelokupne situacije u državi. S obzirom na veliko dugogodišnje iskustvo upitali smo ga najvažnije pitanje, što mu se čini, žive li umirovljenici danas bolje nego prije pet, deset ili više godina.

„Moj je dojam da živimo nikad gore. To je možda pospješila i ova inflacija, ali ako pogledate da smo u onom takozvanom mraku komunizma u jednom trenu imali udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći od 85 posto, a on je sad prije ovog zadnjeg usklađivanja pao na 35 posto, to vam dovoljno govori koliko je vlast nedovoljno osjetljiva prema svojim roditeljima, bakama, djedovima, bilo zdravstveno ili materijalno, jer godinama nismo usklađivali mirovinu kako treba, godinama smo lutali, ali uvijek na štetu umirovljenika.“

No, vratimo se na početak i kako je Fridrih uopće došao u SUH. Tijekom radnog vijeka imao je doista zavidnu karijeru, i to vojnu. Naime, nakon diplome na Višoj pomorskoj akademiji 1971. i još završenih nekoliko ratnih škola, 1986. godine sa 54 godine postao je admiral u JNA, a par godina kasnije se umirovio. Dotad je već skupio 53 godine staža osiguranja, s obzirom da mu se kao vojnoj osobi staž računao u povećanom trajanju. No, prilikom umirovljenja krenuli su problemi za sve bivše JNA vojnike iz Hrvatske, jer je, kako nam kaže, do dana današnjeg ostao zaknut, i dobiva 38 posto manji iznos mirovine

od onog koji je trebao.

Upravo je zbog toga s nekoliko suradnika osnovao Klub vojnih umirovljenika u Splitu, na čijem čelu je bio dugi niz godina. Taj Klub se 1994. godine priključio SUH-u kao ogranak, gdje su kaže, prije svega pronašli partnera u borbi za svoja prava, no i nakon 20 godina aktivne borbe koje su proveli u tužbama Ustavnom i Upravnom sudu, ministarstvima, HZMO-u pa i Međunarodnom sudu za ljudska prava, na kraju su ostali zaknuti za pravedan izračun mirovine.

Dakako, Fridrih je aktivno sudjelovao i u borbama SUH-a, pa je tako 2017. kad je u svim većim gradovima 7.000 umirovljenika izašlo na prosvjed pod geslom „Zaustavimo siromaštvo i poniženje u starosti“, bio strastveni govornik koji je iznio zahtjeve umirovljenika za poboljšanjem njihovog statusa.

„Sudjelovao sam i na prvom velikom prosvjedu u Zagrebu 1996. godine kad nas je 15 tisuća prije svega tražilo da se vrati dug umirovljenicima. Pretvorba i privatizacija su nas uništili, 1990. je bilo 600 tisuća umirovljenika, sada nas je duplo više. Zadnji smo po udjelu mirovine u plaći u EU, a svo bogatstvo koje je ova zemlja stekla, sve je izgradila ova generacija, naša, a sad smo doživjeli diskriminaciju i degradaciju. Ipak, kroz SUH smo, uz borbu za prava, poticali ljude na druženje kako ne bi bili opterećeni samoćom, bolešću, organizirali smo edukacije, sportske igre, zabave.“

Fridrih nam je kazao kako osim povećanja mirovina hitno treba riješiti i problem nedostatka domova za starije, ali i loše uvjete u tim domovima.

„Evo, u Splitu se 30 godina nije izgradio nijedan dom, a čeka se po 10 godina da te prime. Privatni domovi koštaju 7-8 tisuća kuna, pa tko to može platiti s mirovinom od 3.000 kn. Dapače, umirovljenici još i pomažu svoju djecu ili unuke. U Splitu živi 50 tisuća starijih osoba, to je trećina stanovništva, a i da-

lje osjećamo sustavnu nebrigu i neosjetljivost vlasti.“

Fridrih ističe kako su umirovljenici i sami dijelom krivi za ovo što im se događa, jer biraju krive ljude, ili se ne odazivaju na prosvjede. „Evo u Sloveniji su umirovljenici u jednom trenu imali 8 zastupnika u parlamentu i srušili Vladu, dok se naši umirovljenici previše dijele. No, nije lako ni kad si star, i imaš dvije-tri dijagnoze odazivati se na prosvjede.“

Fridrih je već 25 godina udovac, živi sa 61-godišnjom kćerkom Olgom, liječnicom, i unukom Chiarom, pa kaže da se ne osjeća usamljeno. Sin Aleksandar (56) je pomorac koji živi u Australiji i ima dvije kćeri, Anu i Elizabetu koje studiraju. Zbog gubitka vida, vijesti sada uglavnom sluša, ali i dalje fascinira koliko ima znanja o politici, a naročito o umirovljeničkim problemima.

„Pratim sve, i jednokratne dodatke što smo se izborili prošle i ove godine zbog covid-a i inflacije, i povećanje cenzusa za besplatno dopunsko osiguranje, i proširenje prava na rad umirovljenika, svakako pozdravljam i uvođenje novog modela obiteljske mirovine, jer je nelogično da kad dvoje supružnika toliko godina rade i uplaćuje doprinose, da smrću jednog drugi pada u siromaštvo.“

Pohvalio je suradnju SUH-a s Maticom umirovljenika, dodavši da se, ako ništa, a onda kroz Nacionalno vijeće neke stvari ipak mogu osvijestiti kod vladajućih, a ponekad i progurati u realizaciju.

„Ne smijemo dozvoliti da ljudi kopaju po kontejnerima, umiru sami, i da se tijela otkriju kad su već istrunula, trebamo razviti bolju mrežu asistenata i socijalnih radnika. Najplemitije je pomoći nemoćnom, mladom ili starom, moramo izaći iz zone siromaštva, živimo u EU u 21. stoljeću, nismo više toliko siromašni, samo nam nedostaje osjetljivosti“, poručio je Fridrih za kraj razgovora.

Igor Knežević